

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 54.

Lördagen den 9 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den på förmiddagen började öfverläggningen, angående *Ang. antagan-*
de af ny
värnpligtslag.
punkten 1 af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 56 i anledning af dels återremiss från Andra Kammaren af vissa delar af det i Utskottets Utlåtande N:o 23 framlagda förslag till värnpligtslag, dels ock Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande samma förslag. (Forts.)

Ordet lemnades enligt förut gjord anteckning till

Herr Grefve Sparre, som yttrade: Jag har begärt ordet för att bemöta ett yttrande af den ärade talaren på Hallandsbänken. I det afseendet ber jag få göra honom uppmärksam på innehållet i § 35 i det föreliggande förslaget till värnpligtslag. Der heter det i 1:sta mom.: »Under marsch till och från mötesplatsen erhåller värnpliktig *marschaftlöning* enligt särskilda bestämmelser» och i 2:dra mom.: »Under öfrig tjenstgöring erhåller värnpliktig underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt *dessutom dagaflöning*, likaledes enligt särskilda bestämmelser.» Huru kan det sålunda vara möjligt att, då jag säger, att det finnes i lagen nödiga bestämmelser om beväringens dagaflöning, man svarar mig, att sådana stadganden icke finnas? För min del kan jag icke inse, att man på ett tydligare sätt kunnat i detta hänseende uttala sig, än nu i lagen gjorts. Beloppet af dagaflöningen är visserligen icke bestämdt. Det beror naturligtvis på Riksdagen att bestämma detta belopp. Och jag upprepar hvad jag förut sagt, då här talats om att man vill lägga en ny börda på arbetsklassen, att man ju går dess billiga önsknings till mötes, när denna klass hädanefter får dagaflöning för den tid, som den hittills fått släppa till utan ersättning. Det är sant att beloppet icke är bestämdt; men det beror, som vi veta, på Riksdagen själf att göra. Och icke är det sannolikt, med det intresse och det deltagande, hvarmed den arbetande klassen här omfattas, att man skall taga till denna dagaflöning så liten, att den icke kommer att blifva till belåtenhet.

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

De skäl, som ur denna synpunkt blifvit anförda mot förslaget i fråga, synas mig derföre något sökta och temligen lätt vederlagda. Det vore ju en orimlighet att begära, att beloppet af dagaflöningen skulle på förhand bestämmas i lagen, då denna bestämningsrätt är Riksdagen förbehållen, likasom det är alldeles gifvet, att, om Riksdagen visar sin önskan vara att höja beväringsofningens anslaget, Kongl. Maj:t icke skall underlåta att framlägga proposition derom.

Jag vill icke förlänga diskussionen, men har ansett det vara min pligt att besvara de invändningar, som direkt gjorts mot uttalanden af mig.

Vidare anförde

Herr Statsrådet Ryding: Det har här under dagens lopp framstälts frågor till regeringen, hvilka det torde vara skäl att från statsrådsbänken besvara.

Hvad angår frågan om fortsatt skatteafskrifning, indelningsverkets fixerande m. m., har Hans Excellens Statsministern förklarat sig vilja sjelf derpå svara.

En annan fråga, som blifvit mera direkt framställd till krigsministern, rör dagaflöningen till beväringen. Framställandet af denna fråga har från några håll varit förenadt med uttalandet af en viss förvåning öfver att den nu framlagda värnpligtslagen icke innehåller några bestämmelser derom. Orsaken dertill är, mine herrar, lätt att fatta. Dagaflöningen är nemligen icke en lagfråga, utan en budgetsfråga, och som den föreslagna tillökningen i beväringsofningarna icke skall taga sin början förr än år 1887, kommer icke heller förr än i det budgetförslag, som framlägges för 1886 års riksdag, fråga om förhöjning i beväringens anslaget att framställas. De af eder, mine herrar, som veta huru olika förslag som i fråga om dagaflöningen framställdes och diskuterades i iandtförsvarskomitén, kunna mycket väl fatta, hvarför icke denna fråga nu framlagts. Pretentionerna hafva nemligen varit ganska olika, från ett minimum, som den nu utgående dagaflöningen är, och upp till ett ganska betydligt belopp. Min afsigt har i följd häraf varit att, på samma gång som regeringen till nästa riksdag framlägger ett förslag till dagaflöning för beväringen, jemväl i den kongl. propositionen upplysa om beloppet af den förhöjning i budgeten, som motsvarar hvarje 10 öres förhöjning i dagaflöningen, för att sedermera låta representationen, med dessa siffror för ögonen, sjelf bestämma beloppet af den dagaflöning, beväringen anses böra åtnjuta. Jag behöfver väl icke här förklara, att regeringen skall med tacksambhet mottaga hvarje förhöjning i anslaget, isynnerhet om ofningarna derigenom kunna göras mera lockande eller mindre motbjudande, huru I, mine herrar, nu viljen kalla det.

Medan jag har ordet vill jag icke underlåta att med några ord bemöta de yttranden, som här framkastats, att det är arbetaren

som mest drabbas af denna ökade värnpligt samt att det är hårdt för honom att — med egna uppoffringar — tvingas betala den i samband med värnpligtslagen föreslagna afskrifningen. Låtom oss se hvarje sak för sig sjelf, mine herrar, så blir det mycket som reducerar sig till ganska små proportioner. Jag är lika stor vän till arbetaren som till hvarje annan samhällsklass, men för mig ställer sig frågan om arbetarens hårda betungande af en värnpligtslag sådan som den nu förevarande så, att, om han i dagaflöning under beväringmötet får uppbära lika, mycket, som motsvarar hvad han eljest skulle kunna *bespara* utaf sin dagsverksaflöning, så har han icke att beklaga sig öfver något, så länge som han på mötena är fritt född och fritt klädd. Detta är de proportioner, hvartill denna tunga för dagarbetaren reducerar sig.

Jag vet att under de dagar, som föregått denna diskussion, såsom skrämskott mot den föreliggande värnpligtslagens antagande begagnats *det* påståendet, att varder lagen väl gällande, kommer nog sedermera att äskas anslag till en massa nytt befäl, för att sköta och öfvervaka inskrifningsväsendet. Så blir emellertid *icke* förhållandet. De indelta regementenas kompani- och bataljonschefer likasom de underofficerare, som äro afdelningschefer, hafva efter mitt förmenande god tid för att äfven kunna sköta rullföringen vid beväringen. De utgifter, som således här behöfva ifrågakomma, inskränka sig till endast den ersättning för ökad besvär, som denna rullföring förer med sig. Det är allt.

Det finnes dock några provinser här i Sverige, der inga indelta regementen äro förlagda, utan endast s. k. beväringbefäl, såsom i Vesternorrlands län, Blekinge och Halland. Till följd deraf att befälet icke är skyldigt att bo inom dessa beväringssområden, uppbär detta befäl, som bekant är, mindre löneförmåner. Skall man således här få befäl, som vill åtaga sig rullföringen och på samma gång förbinda sig att bo inom dessa områden, så har jag föreställt mig att sådant skall kunna vinnas derigenom, att man bjuder detta befäl en dagaflöning under tiden mellan mötena, hvarigenom dessa inkomster blifva bättre motsvarande dem, som nu åtnjutas vid de indelta regementena; äfven i detta fall behöfver således intet nytt befäl att anställas.

Krigsstyrelsens afsigt har ock varit att, på samma gång en revision af den nu gällande beväringskonventionen med Gotlands invånare eger rum — en revision som nu är begärd och hvarigenom antalet exercerande årsklasser der borde minskas —, öfverflytta det derigenom uppkommande öfverflödiga befäl från Gotlands nationalbeväring till Halland och Blekinge, hvarigenom icke allenast nödigt befäl vinnes för dessa provinser beväring, utan äfven staten drabbas af vida mindre kostnad än den som nu utgår i form af rese- och traktamentsersättning åt officerare, kommanderade från den öfriga armén för att exercera beväringen i dessa nyssnämnda provinser.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

Kostnaderna blifva således i och för rullföringen och inskrifningsväsendets ordnande icke stora.

Hvad beträffar kostnaderna för de ökade öfningarna, så är det lätt för hvem som vill att beräkna dessa; de komma icke mycket att öfverstiga ett belopp af 300,000 kronor. Jag har nemligen förut lemnat den upplysningen, att kostnaden för hvarje öfningsdag uppgår till 1 krona eller högst 1 krona 10 öre pr man; för 25,000 man och 12 dagar à 1 krona 10 öre gör detta 330,000 kronor.

Dertill reducerar sig den *stora* kostnad, med hvilken man velat skrämma somliga.

Hvad det här nu föreliggande sammanjemkningsförslaget vidkommer, så kunna väl herrarne icke fordra af mig, som tillstyrkt och försvarat den kongl. propositionen, att jag skall försvara de nu föreslagna nedsättningarna; ty det är ju icke tu tal derom, att icke genom dessa nedsättningar och förändringar den väntade förstärkningen af landets försvarsförmåga blifvit väsentligen förminskad. Men oakadt detta, anser jag likväl att genom antagandet af det förslag, som här nu föreligger, så pass väsentliga och beaktansvärda förbättringar äro att vinna för försvaret, att jag icke kan underlåta att uttala önskvärdheten af förslaget antagande, såsom både underhjälpande och bidragande till att leda försvars- och skattefrågorna in i ett riktigt spår, hvilket efter mitt förmenande mycket skall främja kommande riksdagars arbeten.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Såsom tilllägg till hvad min kollega krigsministern nyss yttrade, ber jag få besvara en fråga, hvaröfver här af en talare på förmiddagen begärdes att från regeringsbanken erhålla något uttalande. Det frågades nemligen, huru vida regeringen hade för afsigt att framlägga något förslag till fixerande af indelningsverkets börda. Jag hade icke tillfälle att vara närvarande i Kammaren, då frågan framställdes, men jag antager att man åsyftade att erfara, huru vida regeringen intresserade sig för ett yrkande, som under diskussionen i denna Kammarare för några dagar sedan i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om lindring i rustnings- och roteringsbesvären afgafs af Hr Sven Nilsson, och hvilket förslag afsåg att den lindring i dessa besvär, som nu blifvit beslutad, skulle lemnas icke efter ett en gång för alla fixerat värde, utan efter ett värde som medelst tid efter annan förnyade uppskattningar skulle kunna undergå förändring och således, slutande sig till det verkliga värdet af detta onus, för hvarje tid motsvara de ökade bördor, som de i indelningsverket innefattade naturaprestationerna skulle kunna med tiden medföra. Såsom herrarne veta, deltog jag icke i diskussionen om detta förslag, och jag vill upprigtigt bekänna att jag icke önskade framgång åt det samma, dels derföre att det i den form, hvori det var framlagdt, från åtskilliga synpunkter lemnade rum för anmärkningar, dels derföre att jag fruktade att en afvikelse från det kungliga förslaget skulle

kunna sätta hela frågans framgång på spel, och dels slutligen emedan den modifikation, som i detta förslag åsyftades, var af beskaffenhet att någon tillämpning af förslaget under den närmaste framtiden icke kunde ifrågakomma. Jag ber emellertid nu få förklara, att syftet med det då framlagda förslaget synes mig hvilat på fullt billiga grunder, och detta förslag är därför otvifvelaktigt förtjent af ganska stort afseende, emedan endast derigenom kan beredas en likställighet i förmåner mellan å ena sidan dem, som utgöra grundskatter, och å andra sidan rust- och rotehållare. Efter samråd med min kollega, chefen för Landtförvarsdepartementet, kan jag få säga, att vi funnit detta yrkande väl värdt att uppmärksammas och att, i hvad på oss ankommer, det skall blifva för oss en kär pligt, att efter ärendets närmare utredning medverka dertill, att en framställning i det hufvudsakliga syfte, detta förslag angifver, må blifva underställt Riksdagens pröfning.

Ang. antagande af ny värnpliktslag.
(Forts.)

Jag har i sjelfva saken ingenting att tillägga, och ögonblicket synes mig icke vara egnadt att här inlåta sig på frågans detaljer. Innan jag slutar ber jag därför endast att med några få ord få fästa Kammarens uppmärksamhet på betydelsen af det beslut, Kammarerna troligen redan denna afton kommer att fatta. Då jag i Medkammaren för några dagar sedan yttrade mig i grundskattefrågan, sade jag att det arbete, som under en följd af år nedlagts på den frågan, icke varit fruktlöst, utan att frågan derigenom bragts till den mognad att, såsom jag vågade påstå, den första skörden nu stode färdig till bergning. Jag vågar tillämpa samma yttrande på nu föreliggande fråga. Varm vän af försvarsväsendets stärkande och lifligt öfvertygad, att vi endast på den vägen kunna bereda oss den fredliga ställning till andra folk, hvars bibehållande ligger oss alla om hjertat, kan jag icke annat än beklaga, att den kongl. propositionen icke kunnat i oförändradt skick af Riksdagen bifallas. Men lifvad af omtanke om landets försvar och med stöd af den sakkunniga auktoritet, jag eger i chefen för Landtförvarsdepartementet, har jag, å andra sidan, funnit det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget erbjuda så beaktansvärda fördelar i afseende på landets försvarsväsende, att jag anser det vara min pligt att allvarligt bedja Kammarerna att behjerta detta förslag. Sedan många år tillbaka har icke heller inom representationen tillfället legat så nära som just nu att taga ett afgörande steg på försvarsväsendets område. De olika beslut Kammarerna i denna fråga fattat hafva varit af beskaffenhet att kunna med hvarandra sammanjemknas; mäktiga röster hafva i dag inom båda Kammarerna höjt sig till förmån för detta förslag; de hinder, som genom denna frågas samband med skattefrågan hitills rest sig mot hvarje framsteg på försvarsväsendets område, finnas icke vidare, ty båda Kammarerna hafva i skattefrågan redan fattat samstämmiga beslut, och det är därför möjligt att redan i afton taga det ytterligare afgörande steg, som fordras för att vid denna Riksdag komma till något positivt resultat i dessa frågor. Det gäl-

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

ler således nu, om vi skola taga ett sådant steg eller åter igen låta denna Riksdags ansträngningar för de båda frågornas lösning vara fruktlösa, i hvilket senare fall dessa frågor i samma olösta form skola i framtiden uppkalla nya strider, störande för hela vårt politiska lif, och underhålla en splittring mellan olika samhällselement, hvilkas eniga samverkan så väl behöfves för lösningen af många andra viktiga samhällsuppgifter. Det gäller nu, mine herrar, att taga ett afgörande steg till förbättring af landets försvarsväsende och till reform af vår jordbeskattning, att taga ett steg, som eger sin vikt icke blott med hänsyn till dess omedelbara verkningar, utan äfven ur den synpunkten, att det förer dessa frågor in på en väg, som är betydelsefull för den lyckliga fortgången af de sträfvanen, som afse den slutliga lösningen af försvars- och skattefrågorna. Partiella reformer ega nemligen sin betydelse icke blott med hänsyn till den förändring till det bättre, som omedelbart inträder, utan också derföre att de bana väg för mera omfattande reformer, hvilka det icke är möjligt att på en gång genomföra.

Det är i förhoppning att denna uppfattning af frågan må vara vägledande för Kammarens beslut i afton och i hopp att den skall kunna skingra de betänkligheter, som hos mången af eder, mine herrar, ännu kunna resa sig mot en eller annan del af detta förslag, som jag nu ber att få anbefalla detsamma till Kammarens behjertande.

Herr Folke Andersson: Då en så viktig fråga som denna föreligger till afgörande anser, jag det vara så väl en pligt som en förmån att uttala sin ståndpunkt i densamma. Jag har önskat en lösning af dessa frågor och det torde måhända bäst bevisas deraf, att jag vid sammanjemkningen i Utskottet af Kamrarnes olika meningar gått längre, än jag någonsin tänkt göra; men då Första Kammarens ledamöter i Utskottet jemte en ledamot från denna Kammare icke velat tillmötesgå minoriteten så långt, som vi ansett nödvändigt och rättvist, har jag icke kunnat biträda det slut, hvar till Utskottet kommit, såsom jag också i min reservation uttryckt. Jag kommer således att yrka afslag å Utskottets förslag; men då jag gör detta, må herrarne icke tro att jag handlar lättsinnigt. Jag har sökt väga skälen för och emot, och om jag skulle låta det enskilda intresset tala, om jag ville se saken endast från skattesynpunkt, skulle jag säkert vara för förslaget, emedan den trakt, jag tillhör, är en af de mest betungade beträffande både grundskatter och rotering. Men då det gäller sådana stora frågor, tror jag att man får lof att se sakerna i stort och äfven taga andra faktorer med i beräkningen. Härmed vill jag naturligtvis icke hafva uttalat något klander öfver dem, som hysa en motsatt åsigt. Ty jag är öfvertygad, att äfven de moget öfvervägt saken och handla efter bästa förstånd och öfvertygelse. Hvad som är bäst kommer framtiden att utvisa, och hvilken utgången än må i dag blifva, hoppas

och önskar jag, att den må leda till fosterlandets välgång. Detta är min ståndpunkt i frågan, och anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition på afslag å den föredragna punkten.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.

(Forts.)

Herr Hellgrén: Det är med smärtsamma känslor jag nu går att tillkännagifva min ståndpunkt i denna fråga. Vid 1878 års riksdag, då äfven ett härordningsförslag var föremål för Riksdagens pröfning, väckte jag motion att Lappmarkens befolkning skulle vara frikallad från beväringsskyldigheten, intill dess afvittringen öfvergått Lappmarken och dess inbyggare vore i stånd att bära denna börda. Då jag här talar om Lappmarkens befolkning, afser jag dermed icke den nomadiserande befolkningen — ty den är, som herrarne kunna se af den kongl. propositionen, tills vidare frikallad från all beväringsskyldighet —, utan jag menar den bofasta befolkningen. Då den kongl. propositionen framlades till Riksdagens bepröfvande, ansåg jag mig icke kunna helt och hållet säga nej till densamma, emedan jag icke ville beskyllas för nihilism; jag ansåg derföre, att Lappmarkens befolkning lika som landets öfriga invånare borde i viss mån deltaga i landets försvar. Jag var derföre endast med om det förslag, som väcktes här i Kammaren, om en lag till beväringsskyldighetsordnande, men öfningstidens bibehållande vid 30 dagar. Men enligt nu föreliggande sammanjemkningsförslag skulle tillkomma ytterligare 12 dagars öfning. Denna Lappmarkens befolkning, som ända hitintills varit frikallad från all beväringsskyldighet, skulle sålunda på en gång underkastas 42 dagars öfning. Men icke nog härmed. Man må nemligen betänka, att en del af denna befolkning har ända till 45 mil till mötesplatsen och att, förutom sjelfva öfningsdagarne, de få uppoffra ytterligare en dryg tid till marscher från och till mötesplatsen. Då man derjemte vet, huru svårt det redan nu är att i dessa glest befolkade trakter, skaffa nödigt arbetsfolk, kan man lätt föreställa sig, med hvilka dryga kostnader det skulle blifva förenadt att hädanefter få folk till hjälp att så och berga sina tegar, emedan beväringens öfningstid infaller just under sädes- och början af slottertiden. Man talar om att i ersättning för den utsträckta beväringstiden skall jordegaren få 30 % afskrifning å grundskatterna. Ja, hos oss uppgå dessa icke till något högt belopp; de utgöra allenast 6 kronor 40 öre per mantal. Den som då har ett hemman på $\frac{1}{8}$ eller $\frac{1}{16}$ mantal, skulle sålunda i ersättning för att han måste skicka bort sin son eller sin tjenare under brådaste tiden få uppbara hela 13 eller 26 öre. Herrarne må icke förtänka oss, om detta kännes väl tungt, att icke säga obilligt och hjertlöst. Men icke heller nog dermed. Afvittring öfvergår för närvarande dessa trakter och jag tror äfven att den orättvisa, som dervid gör sig gällande gent emot jordegarne, icke är egnad uppmuntra befolkningen att lägga ned arbete på jordbruket; en stor del har äfven redan lemnat landet, och jag försäkrar herrarne, att om denna lag går igenom, kommer den att gifva dödsstöten åt vårt

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

jordbruk; större delen af den yngre befolkningen skall anse sig nödsakad att lemna fosterjorden och söka sig ett annat fädernesland, så mycket mer som vid afvittringen kronan underlägger sig en icke ringa del af den mark, som är duglig till odling och som förmenas enskilde att nyttiggöra genom nyhemmansanläggningar. Det må derföre icke förundra herrarne, om jag under sådana förhållanden yrkar afslag å det föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Herr Danielson: Jag vill icke på något sätt klandra dem, som uttalade betänkligheter att antaga nu föreliggande lagförslag. Som herrarne veta, hör jag till dem, som äfven länge tvekat om att taga något steg till införande af ökad värnpligt, innan man fått grundskatterna afskrifna och de stora frågorna afgjorda på en gång; men sedan lagförslaget så förändrats som nu skett, kan jag icke annat än understödja dess antagande. Jag gör det på den grund, att om man jemför detta lagförslag med nu gällande beväringsslag, så förefaller mig skilnaden föga betydande. Vi hafva, såsom herrarne veta, i nu gällande beväringsslag den bestämmelsen, att Kongl. Maj:t kan öfva beväringen under två år så mycket han önskar under förutsättning att medel finnas att tillgå. Om nu i lag införes den bestämmelsen, att de värnpligtige skola öfvas viss tid, medför detta en trygghet icke blott för närvarande, utan framgent. Vill man vidare icke förneka den uppfattningen, att hvarje värnpliktig också bör fullgöra sin skyldighet, så tror jag, att man måste anse såsom fullt rigtiga de bestämmelser, som i detta syfte intagits i värnpligtslagen. Jag uttalade redan förra gången frågan förelåg, att jag ansåg bestämmelserna i detta syfte tillgodose rättvisa och billighet, och då man sett, huru många som hittills sökt undandraga sig fullgörande af denna sin pligt, tror jag, att i detta fall skiljer sig icke lagförslaget från ett mål som alla önska. En åldersklass i beväringen har nu tillkommit, men denna tillökning tror jag icke vara af den vikt, att lagförslaget derföre bör underkännas, och de sex åldersklasser, som bilda landtstormen, hafva ju i fredstid ingen annan skyldighet än att stå i rullorna, något som ju icke ökar bördorna för försvaret. Jag tror således, att lagförslaget, sådant det nu föreligger, bör af denna Kammare bifallas.

Vill man vidare se på denna lags sammanhang med skattebördorna, tror jag att äfven häri finnes ett skäl för bifall. Vi hafva ju i många år hvar i sin mån sökt att befrämja lösningen af de s. k. stora frågorna. Jag kan icke förneka, att jag finner den nu föreslagna lindringen i rustnings- och roteringsbesvären samt afskrifningen af grundskatterna innebära ett stort steg åt det rätta hållet. Utan att gå framtiden i förväg, synas alla skäl tala för, att man antager de nu föreslagna lindringarna och dermed gör ett betydelsefullt steg i den rätta riktningen, under förhoppning, att sedan ytterligare steg må kunna tagas.

Här har sagts, att landet icke vore mäktigt eller villigt att

taga denna värnpligtslag. Jag tror motsatsen. Ty huru gerna vi än önska en fredlig framtid, tror jag dock att många år skola förflyta innan en allmän afväpning kommer till stånd, hvarigenom vi blifva qvitt härväsendet. Ser man således på landets trygghet, tror jag att något bör göras, helst då i detta något icke ligger något afskräckande.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Vidare har det sagts, att den utsträckta värnpligten blott skulle betunga den fattiga befolkningen. Deremot ber jag att få inlägga en gensaga. Enligt min uppfattning är en yngling på 21 år med en frisk kropp och god arbetskraft icke fattig, då han ju har framtiden för sig. Jag hemställer, om icke en sådan yngling, fast han kanske endast eger få kronor, i framtiden kan blifva lika förmögen som en, hvilken eger tiotusentals. Derföre kan en fattig mans son, då han är 21 år och har en frisk kropp, ingalunda anses fattig, om han än icke har kassan på fickan. Så tror jag det är skäl att se saken, och gör man det, kan man icke tala om att lassa på den fattige, desto mindre som det ju är en pligt för oss alla att söka främja fäderneslandets försvar. Då de värnpligtige under sin öfningstid få kläder och fri kost, samt jemväl meningen är att bestämma någon lämplig dagaföning, anser jag ej saken så betungande som här under öfverläggningen velat antydast.

Jag hade ur diskussionen antecknat åtskilligt, som jag ämnade bemöta, men jag tror icke att det nu är skäl att hålla något långt anförande i denna fråga. Jag tror att hvar och en känner saken och noga öfvervägt skälen för och emot, så att vi kunna föga inverka på hvarandra. Efter noga öfvervägande och i det skede frågan nu föreligger, har jag låtit mina betänkligheter falla och vill biträda förslaget. Och jag gör detta med kännedom om närvarande förhållanden och i förhoppning att, då vi nu i sammanhang med denna fråga taga ett steg i den rätta riktningen för utjemnande af gamla skattebördor, vi på det sättet skola nå det mål, efter hvilket vi länge sträfvat. Då jag säger detta, är det klart att jag kommer att lägga mitt ja i urnan för lagförslaget. Jag gör det i den tro, att jag i ordets bästa mening dermed gagnar mitt fädernesland.

I detta anförande instämde Herrar *Östberg, Wilh. Carlson, Mallmin, Holmgren, Eliasson, Pehrsson* i Norrsund, *Tysk, Eklund, Malmström, Oléhn, Trulsson, Larsson* i Fole och *Jonson* i Fröstorp.

Herr Hammarlund: Det är närmast med anledning af det anförande, vi i dag på förmiddagen fått höra från Venersborgsbänken, som jag begärt ordet för att tillkännagifva, att jag åtminstone icke hör till de stadsrepresentanter, hvilka vilja för en skattelindring, som skall tillgodokomma icke ens en fjerdedel af landets familjöfverhufvuden, pålägga ökade bördor, som skola drabba alla fyra fjerdedelarne.

Ang. antagan-
de af en
värnpligtslag.
(Forts.)

Mine herrar! Det tyckes här vara fråga om en affär. Varan är en skattelindring af bortåt 3,000,000 kronor, priset 12 dagars utsträckning i beväringens vapenöfningar. Men det är härvid att märka, att, såsom nämndt är, varan tillgodokommer ej ens en fjerdedel af landets familjeöfverhufvuden, under det betalningen deremot skall erläggas af alla fyra fjerdedelarne. Jag vill icke bestrida, att denna affär måhända kan vara fördelaktig för den ena fjerdedelen; att den icke är det för de öfriga tre fjerdedelarne, därför torde näp- peligen krävas några bevis.

Så ställer sig saken, i fall man ser den från affärssynpunkt, och det är ju från den synpunkten, man mest velat betrakta densamma. Jag hör emellertid icke till dem, som vilja se frågan från sådan synpunkt. Jag är ingen vän af den så kallade kompromissen, och jag tror att detta sammankopplande af olika frågor, detta köpsla- gande, detta mäklande icke varit till gagn för landet. Jag vill helst se hvarje fråga för sig. Om den nu föreliggande frågan skulle sam- manbindas med någon annan, så vore det väl icke med den om grundskatternas afskrifning, utan med frågan om vidgade politiska rättigheter för dem, af hvilka man fordrar vidgade skyldigheter.

Jag anhåller emellertid att få betrakta denna fråga alldeles för sig sjelf, och då framställer jag för mig endast två frågor. Den första är den: är det verkligen möjligt att genom 12 dagars ut- sträckning i beväringsofningarna vårt lands försvar skall i sådan grad förbättras, att, i händelse någon af våra mäktiga grannar skulle — det Gud förbjude — öfverfalla oss, vi skulle bättre än nu kunna försvara oss mot ett dylikt anfall? Jag tviflar på att dessa 12 dagar kunna åstadkomma en så kraftig verkan.

Den andra ännu viktigare frågan är den: eger denna utsträck- ning i vapenöfningarna stöd i folkmedvetandet? Man skall verkligen vara bra okunnig om folkets tänkesätt, i fall man vill påstå något sådant. Vi äro dock här, i egenskap af folkets ombud, skyldiga att taga hänsyn till folkopinionen. En reform, som ej eger stöd i folk- medvetandet, kan ej vara gagnelig.

Herr Talman! Jag yrkar rent afslag.

Med Herr Hammarlund instämde Herr *Gust. Ericsson*.

Herr Ol. Jonsson: Jag hade icke väntat mig att den näst föregående talaren, som står i en sådan samhällsställning och inne- har ett sådant yrke, skulle vara okunnig om förhållandena i dessa frågor och derföre tala om köpslagande i den mening han gjort. Ty icke kan det väl vara honom obekant, att Sveriges rust- och rote- hållare genom de kontrakt de ingått med kronan befriat sig från dessa utsträckta vapenöfningar, så att, om man vill komma till ett resultat gällande för alla, man måste ingå på befrielse i viss rigt- ning för dessa. Och hvad det beträffar att denna fråga hellre borde ställas i samband med frågan om utvidgad politisk rösträtt, bör han

också veta, att denna senare fråga inom denna Kammare på senare tider haft fullständig sympati och att det således icke kan bero på oss här, om han icke kan få sin vilja fram i detta fall lika fort som nu föreliggande fråga blir löst. Det är en sak som dock förr eller senare kommer till sitt fulla berättigande, derom är jag fullkomligt öfvertygad.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Det kännes något egendomligt för mig, som från den första riksdag jag bevistat med all makt och på fullt allvar sökt att få dessa frågor fullständigt lösta med ens, att nu likväl hafva kommit till det resultat, att jag hellre röstar för bifall än för afslag i nu föreliggande fråga. Den ena riktningen i Kamraren ser i ett bifall i dag en stor fara att man för framtiden fastläser de öfriga delarne af frågorna. Jag deremot har en motsatt tanke och tror, att, då man tagit det första afgörande steget i en viss riktning och räckt handen till mötes i båda Kamrarne, samarbetet för framtiden skall blifva ofantligt mycket lättare än med iakttagande af den gamla ståndpunkten att sätta hårdt mot hårdt till dess det hela är löst, enär jag har den åsigten, att ingen kan förutse när den dagen skall inträffa, då vi kunna lösa dessa frågor på en gång. Man kan hafva olika tankar om den grund, hvarpå ett försvar bör byggas, men att vår nuvarande beväringsslag behöfver förbättras, derom torde tankarne icke vara delade, hvad man än må tala om att folkopinionen skall vara emot ett sådant steg. Det må sedan stå kommande representationer fritt att fortgå med utvecklingen af dessa båda frågor, tills det slutliga målet på ett eller annat sätt vinnes, vare sig genom att så småningom taga ytterligare partiella steg eller, om man finner det lämpligare, genom att med ens lösa begge frågorna. Jag kan icke finna, att det steg man nu står i begrepp att taga på minsta sätt skall försvåra den framtida lösningen af dessa frågor, utan jag tror, såsom jag nyss yttrade, att det återställda förtroendet Kamrarne emellan skall verka välgörande för det hela. Skulle denna min förmodan visa sig oriktig, nåväl, det kommer då att gå bakut med vårt riksdagsarbete för någon tid, ja, möjligen komma vi på den punkt, der danskarne nu stå; men denna position skulle aldrig kunna räcka länge, ty dessa frågor skola med förnyad styrka återkomma och representationen skall då med större enighet än nu mötas för att få dem lösta.

Jag har med dessa ord endast velat gifva tillkänna de motiv, som föranleda mig att rösta för bifall till det föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Häruti instämde Herr *Magn. Jonsson*.

Herr Näslund: Då äfven jag inom Utskottet deltagit i det nu föreliggande sammanjemkningsförslagens upprättande, men dervid icke kunnat biträda Utskottsmajoritetens åtgärd att vid sammanjemknningen af Kamrarnes olika beslut i afseende å öfningsdagarne bestämma

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

desamma till 12 i stället för 9, har jag, såsom af utlåtandet synes, i förening med 4 andra af Utskottets ledamöter från denna Kammare reserverat mig. Anledningen härtill har visst icke föranledts af bristande intresse för frågans lösning, ty jag har allt ifrån värnpligtslagens första behandling inom Utskottet förklaradt mig villig att utsträcka öfningstiden utöfver nu varande 30 dagar med ytterligare 9, om Utskottsmajoriteten hade velat stanna dervid, samt en ytterligare åldersklass eller tillsammans 6 beväringsskylor förutom 6 åldersklasser landstorm.

Det har därför synts mig vara min skyldighet att härom meddela Kammaren kännedom, helst jag i Lag-Utskottets Betänkande N:o 23 endast låtit anteckna mig såsom reservant mot det deri förekommande beslutet om 18 dagars öfningstid. Jag är således långt ifrån tillfredsställd med det sammanjemkningsförslag, som nu föreligger till afgörande, till följd af det efter min åsigt allt för långt utsträckta dagantalet med ty åtföljande uppoffringar från de mindre bemedlades sida äfven som af den inom landet rådande oviljan för hvarje utsträckning af beväringens öfningstid.

I tillit dock till de uttalanden och försäkringar, som nyligen från statsrådsbanken meddelats derom, att man från regeringen hade att förvänta en framställning till Riksdagen så väl om en periodisk fixering af rust- och roteringsbesvärens verkliga kostnader, som ock af en lämplig dagaföfning till beväringen under öfningstiden, känner jag mig under sådana förhållanden nu manad att låta mina betänkligheter emot förslaget falla. Jag vågar icke för min ringa del blottställa mig för det dryga ansvar, som genom frågans fall denna gång möjligen skulle blifva en följd, och kommer således att med min röst bidra till dess framgång.

Herr *Näsman* instämde i detta yttrande.

Herr Gunnar Eriksson: För den, som icke kan biträda ett bifall till Lag-Utskottets nu föreliggande sammanjemkningsförslag, synes det redan vara lönlös möda att yttra något i denna fråga, ty, efter hvad man kan förnimma, kommer Kammaren sannolikt att bifalla Utskottets förslag. Då jag icke kan bifalla detsamma, ber jag att för mitt votum få angifva några skäl.

Jag vill då till en början säga, att Utskottets sammanjemkningsförslag icke stöder sig på full rättvisa, ty då Kamrarna enligt grundlagens bud ega lika behörighet och befogenhet, borde väl sammanjemkningen så att säga hafva ställt kyrkan midt i byn, eller, med andra ord, minskat lika mycket på Första Kammarens beslut, som Utskottet ökat på den Andras. Så har nu icke skett och den tanken ligger då nära till hands, att då Utskottet nu ansett hälften af 18 öfningsdagar utgöra 12, så är det ej otroligt att, om en annan gång ett lindringsförslag framlägges med till exempel 30 dagars ökad beväringsofning och en sammanjemkning företages, Utskottet då kom-

mer till det resultat, att hälften af 30 är 20. På sådant sätt kan man snart nog hinna till 90 à 120 öfningsdagar. Emot ett dylikt förfaringssätt anser jag mig böra inlägga min protest.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Sedan Kongl. Maj:ts förslag till ny värnpligtslag med åtföljande skattelindring till denna Riksdag aflemnades, har jag många gånger frågat mig sjelf: hvart pekar detta förslag i fråga om ordnandet af landets försvarsväsende? Man kan få någon ledning för det svar man skall gifva på denna fråga, när man läser Herr Statsrådets och chefens för Landtförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet, hvilket åtföljer förslaget till värnpligtslagen och der det bland annat heter: »Fördelaktigt vore visserligen om, i sammanhang med nämnda lindringar, beväringens öfningstid kunde utsträckas till 90 dagar, eller samma tid som upptogs i landtförsvarskomiténs förslag; men då å andra sidan flera skäl tala för billigheten och klokheten af att ej på en gång kräfva en så stor utsträckning af den nuvarande öfningstiden, har jag trott förslaget i detta hänseende för närvarande böra inskränkas till endast 48 dagars fredsöfningar.» — Här af synes det, att en viss förkärlek ännu är rådande för en härordning byggd på grundvalen af allmän värnpligt med lång öfningstid och att man, ehuru man icke på en gång eller för närvarande kan komma derhän, likväl sträfvar ditåt och under tiden för detta sträfvande bibehåller indelningsverket — låt vara lindradt. men med alla sina orättvisor och ovissa utgifter. För min del tror jag att landets invånare så tydligt och enstämmigt uttalat sig mot vårt försvarsväsendes byggande uteslutande på en värnpligtsarmé, att derom icke bör råda mer än en mening, den nemligen att svenska folket icke vill åtaga sig en sådan härordning.

Jag har trott och tror ännu, att de grunder, hvarpå 1883 års härordningsförslag var byggt och med de modifikationer deri, som denna Kammare då beslöt, innebära rättvisa mot landets skattskyldige invånare på samma gång som detta förslag erbjöd ett godt försvar; ty säga hvad man vill, så vågar jag påstå, att då försvarsväsendet måste vara en statsangelägenhet, så bör det också vara statens skyldighet att bekosta försvaret och ställa så att icke, såsom i århundraden skett här i landet, en dryg del deraf vältras på den roterade jorden.

I det nu föreliggande förslaget till värnpligtslag ser man väl en början till en ökad värnpligt, men ingen plan för försvarsväsendets ordnande i sin helhet, icke heller får man någon den ringaste uppgift om kostnaden, och under sådana omständigheter ser jag mig nödsakad att yrka afslag på Lag-Utskottets nu föreliggande sammanjemkningsförslag till värnpligtslag.

Herr Thestrup: I egenskap af nyvald riksdagsman är jag icke bunden af den så kallade kompromissen eller dess förutsättningar; men ehuru jag för min del principiellt icke kan godkänna det sätt, hvarpå försvars- och skattefrågorna blifvit med hvarandra samman-

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

knutna, och såsom följd häraf icke heller den form för gemensam lösning af dessa frågor, hvori desamma nu föreligga till pröfning och afgörande, anser jag mig likväl, i betraktande af det skick, hvori saken nu befinner sig, samt med hänsyn dels dertill, att ju längre med lösningen af försvarsfrågan uppskjutes, desto mindre utsigt förefinnes att få densamma löst på ett tillfredsställande sätt, dels dertill att nu föreliggande förslag till värnpligtslag innebär en högst väsentlig förstärkning af vårt försvar, dels slutligen dertill att samma förslag obestriddigen är det bästa, som under nuvarande politiska förhållanden står att ernå, böra tillstyrka bifall till Lag-Utskottets föreliggande sammanjemkningsförslag.

Herr vice Talmannen L. O. Larsson: Då jag först nu begärt ordet, är det icke derföre att jag känt någon förlägenhet gent emot de hotfulla yttranden, som fälts af en talare på Stockholmsbänken, utan derföre att jag velat komma i tillfälle att höra den diskussion, som jag väntade skulle uppstå i frågan, och sålunda få inhemta de bästa skäl som mot föreliggande förslag framställas. Så godt jag kunnat har jag nu åhört dessa skäl, men jag får säga, att om jag förut varit tveksam huruvida jag skulle rösta bifall till föreliggande förslag eller ej, skulle jag, sedan jag nu åhört skälen mot förslaget, obetingadt öfvergått på den förra sidan, ty jag har funnit skälen emot synnerligen svaga och synas mig kunna rubriceras under namnet »de obotfärdigas förhinder». Jag har icke heller begärt ordet i den djerfva förhoppningen att jag skulle kunna förmå någon att rösta för förslaget, som annars skolat rösta mot detsamma, ty detta skulle vara att allt för mycket öfverskatta min förmåga, icke heller för att uttala någon varning till de af Kammarens ledamöter, som ämna rösta för afslag, eller lägga dem på hjertat vigten af den votering, som här kommer att ega rum. Jag har så mycket mindre kunnat hysa någon sådan afsigt, som jag är fullt öfvertygad om, att hvarje ledamot af Kammaren noga öfvervägt den saken, och att hvar och en, när han nedlägger sin röstsedel i urnan, gör det af full öfvertygelse och med blicken fäst endast på fosterlandets sanna väl, utan afseende på parti- och andra intressen, och å misräkningar eller motgångar i andra hänseenden. Jag har, som sagdt, icke begärt ordet för att uttala något klander mot någon, huru rösterna än må utfalla, utan endast derföre att jag anser den föreliggande frågan vara af så stor vikt, att jag rent af känner ett oafvisligt behof af att uti protokollet få antecknad, det jag kommer att rösta för förslaget, emedan jag icke vill vara med om att dela ansvaret med dem, som bidraga till förslagets fall, om så skulle ske, hvilket jag i närvarande stund naturligtvis icke vet. Så vidt jag ser, finnas nu endast tvenne utvägar att välja, antingen rent afslag eller rent bifall till det föreliggande sammanjemkningsförslaget. Skola vi då afslå det framlagda förslaget och till en oviss framtid uppskjuta lösningen af denna viktiga fråga, på hvars lösning

vi så länge arbetat, och sålunda afvisa den hand, som nu räcker oss till en lycklig lösning af dessa svårlösta frågor? Frågan om det skall blifva 9, 10 eller 12 öfningsdagar mera synes mig spela en oväsentlig rol i detta fall. Jag har visserligen hört somliga säga: »vi skulle kunna vara med om 9 eller 10 dagar, men då nu föreslås 12 dagar, måste vi rösta för afslag.» Jag får säga, att då man resonerar på detta sätt, för man frågan antingen inom det löjligas eller kanske ännu mer inom det ömkligas område. Skulle lösningen af dessa stora frågor icke vara mera värd än att man låte densamma falla på 2 eller 3 dagars utsträckt öfning, då förefaller det mig som om allt det arbete, allt det bekymmer och alla de stridigheter, som dessa frågor försakat, vore allddeles förspildt, och vi skulle då ha stridt och arbetat om nästan ingenting. Jag anser frågan vara af så stor vikt och betydelse, att man ingalunda bör låta den falla på 2 à 3 dagar. Detta till dem som förklarar sig vilja vara med om förslaget med 9 eller 10 öfningsdagar, men nu säga nej då det är fråga om 12.

Här gäller nu huruvida man bör söka lösa dessa frågor partielt eller afslå alltsammans och fortsätta striden, d. v. s. icke nu komma till något bättre i afseende å försvarsväsendet eller till någon lösning af skattefrågorna, för hvilket vi under så många år kämpat. Jag har nu varit med vid tjugu riksdagar och nästan hvarje riksdag hafva dessa frågor stått på dagordningen, mer eller mindre, äfven om förslag till de stora frågornas lösning icke förelegat, hafva dock många andra frågor rönt beroende just af försvars- och skattefrågorna. Man har sökt lösa dessa frågor både i sin helhet och partielt; men man har icke kommit ur fläcken, utan stått på samma punkt ända tills i fjor, då den partiella lösningen började. Aldrig, så vidt jag vet, har Första Kammaren visat sig så försonligt stämd mot de af majoriteten inom denna Kammare uttalade önskningarna och detsamma kan äfven sägas om minoriteten inom denna Kammare, som nu visat sig mera tillmötesgående än vid något föregående tillfälle. Afven regeringen har denna gång gått våra önskingar till mötes mera än vid något föregående tillfälle, alla synas vara trötta af striden och stillastående, och önska att nu kunna uträtta något för lösningen af de svårlösta frågorna. Det vore väl bra besynnerligt om majoriteten inom denna Kammare skulle afvisa de händer, som nu från alla håll räckas till försoning. Jag anser tvärtom, att vi böra med tacksamhet mottaga desamma och vara glade öfver att nu kunna taga ett stort steg framåt till lösningen af frågorna, äfven om vi icke kunna vinna allt på en gång. Vi kunna nu visserligen afslå den gjorda framställningen, men då få vi också vara beredda på att under många år stå på samma punkt som hittills; man får då börja om allt arbete och man uppväcker åter igen samma oro och kif emellan de olika samhällselementen som dessa frågor alltid alstrat. Striden får sedan fortgå på samma sätt till dess man slutligen finner att alla parter förlora derpå och allra mest fäderneslandet, samt då på nytt börja

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

med sammanjemkningar för att, när man slutligen kommer så nära målet, som vi nu synas vara, kanske låta hela frågans afgörande falla på en eller annan biomständighet och hvarigenom allt arbete åter blir förspildt.

Jag vill visserligen medgifva, att i detta förslag förekommer åtskilligt, som jag för min del skulle önska annorlunda, och gerna skulle jag hafva sett öfningstiden något kortare; men skall lösningen af försvars- och skattefrågorna undanskjutas, till dess vi få ett förslag, mot hvilket *ingen* kan framställa anmärkningar, tror jag vi få vänta i alla tider, ty det är icke möjligt för någon dödlig att utarbета ett sådant förslag, ja, jag tror till och med, att om vår Herre sjelf stege ned på jorden och försökte dermed, skulle han icke kunna utarbета ett sådant förslag, att inga anmärkningar deremot skulle göras. Derföre böra vi se frågan i stort, låta våra små betänkligheter falla och nu antaga detta förslag, som ovedersägligt går i den rigtning, hvori vi länge arbetat.

Om nu alla de, som yrkat afslag härpå, gjort det af samma motiv, skulle man möjligen kunna tänka, att de, som nu förena sig om afslag, skulle vara med om antagande af ett annat förslag. Men så är dock icke fallet, utan yrkandet på afslag motiveras på en mängd olika sätt.

De finnas, som tro på den eviga freden och att den redan inträdt, hvadan vi derför icke behöfva göra något för vårt försvar, utan böra afslå alla förslag, som gå ut på försvarets stärkande. Andra tycka, att allting är bra som det är. Somliga tryckas icke eller ganska litet af grundskatter och indelningsverk och dessa, som icke tryckas deraf, anse det vara bäst som det nu är. Somliga anse vidare, att vi böra afslå det föreliggande förslaget, emedan det fastläser indelningsverket, under det andra yrka afslag under fruktan af att indelningsverket genom ett bifall till detta förslag skulle hotas i sitt bestånd. En del svärma för ett rent värnpligtssystem och tro det vara den enda väg att lösa frågan. Andra åter invända att de vilja hafva framlagd en fullständig plan så väl för försvars- som skattefrågornas reglering. Andra åter igen äro så emot hvarje afskrifning å grundskatter och indelningsverk, att de hellre låta hvarje förslag till stärkande af landets försvar falla än de äro med om ens den minsta lindring eller jemkning i fråga om dessa skatter. Och slutligen finnas måhända äfven de, som vilja hafva denna fråga olöst, för att begagna den såsom ett tvistefrö och agitationsmedel. När man finner dessa olika motiv, som ligga till grund för yrkandet på afslag, och man vet att det finnes ännu flera, kan man icke rimligtvis begära att de, som hylla alla dessa olika åsichter, skola arbета gemensamt för åstadkommande af något annat och bättre än det nu förevarande; ty enigheten emellan dessa upphör helt och hållet, så snart det varder fråga om att vinna annat resultat än afslag. Jag hörde i dag på förmiddagen en talare på kristinehamnshänken yttra, att han icke skulle hafva något emot förslaget, om han icke

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

så tydligen insåg, att de här ifrågasatta 12 dagarnes ökning i öfningarne pekade emot 70 till 80, ja, kanske 90 dagars öfning i framtiden. Detta var hans enda skäl emot förslaget. Nyss förut hade jag varit inne i Första Kammaren och hört en väldig talare derstädes förklara, att han icke kunde vara med om det föreliggande förslaget, därför att han tydligen insåg, att om detta förslag med endast tolf dagars ökning i öfningarna nu antogs, så skulle denna öfningstid aldrig blifva längre och man skulle sedan komma att stå qvar på 42 dagar. Detta var ett af hans hufvudskäl för afslag. Huru två så olika åsichter skulle kunna förenas i arbetet för något bättre, öfverstiger mitt förstånd att upptäcka, och dock voro dessa så eniga uti att nu afslå! Vi veta, att bland dem, som i Första Kammaren kämpa för förslaget, finnas majoritetens i denna Kammare bästa vänner och dem som stå oss närmast i de frågor, för hvilkas lösning vi kämpa och kämpat, under det att på andra sidan de återfinnas, som äro våra — jag menar denna Kammares majoritets — skarpaste och ihärdigaste motståndare. Om vi således icke vilja samarbeta med våra bästa vänner i Första Kammaren, utan tvärt om göra gemensam sak med våra skarpaste motståndare i allt öfrigt, då skola vi afslå det föreliggande förslaget, men icke i annat fall. Jag för min del kan ej finna något klokt uti ett sådant tillvägagående och därför icke heller vara med om något sådant. Det är ganska lätt att afslå ett förslag, men det är deremot icke så lätt att finna ett annat förslag, om hvilket man kan förena sig och som reglerar alla frågorna på en gång. Att afgifva förslag är icke någon konst, men att finna ett förslag, som kan vinna Riksdagens bifall, är vida svårare. Endast ett förslag löser ingalunda tvistefrågorna. Mig synes, efter 20 riksdagars erfarenhet, intet förslag kunna fortare och säkrare leda till målet än det nu framlagda, som afser en partiel lösning af de stora frågorna, efter det man förut utan framgång sökt under många år lösa dem i klump. Med antagande af detta förslag hafva vi dock tagit ett stort steg framåt och, så vidt jag förstår, ett steg i rätt riktning. Det första steget är ofta nog svårast, och sedan detta väl är taget, skola — det är min fulla öfvertygelse — de följande blifva mycket lättare. Det tagna steget åsyftar lösning icke blott af försvars- utan äfven skattefrågan. Man har här talat om köpenskap och dylikt och uppgjort likasom ett debet och kredit och sagt att vi spela bort våra bästa trumf o. s. v. För min del vill jag icke resonnera så, ty det förefaller mig i hög grad vidrigt och motbjudande att höra sådant, då frågan gäller landets försvar och en rättvis reglering medborgarne emellan af skattebördorna. Jag hyser den mening, att både försvars- och skattefrågorna hafva en så stor betydelse, att de böra lösas samtidigt och i bredd med hvarandra. Stora samhällsfrågor måste snarast möjligt finna en lösning, ty i dem ligger fröet till missnöje och fiendskap emellan olika samhällsklasser, hvilken fiendskap kan vara lika farlig för landets inre lugn, som yttre fiender för dess sjelfständighet. Sålunda

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

anser jag, att det är lika viktigt att få skattefrågan löst som försvarsfrågan, ty genom den förra vinnes frid mot inre fiender och genom den senare mot yttre fiender. Det är af sådan anledning, och då jag anser att vår styrka och trygghet mot yttre fiender just ligger uti den inre enigheterna de olika samhällselementen emellan, som jag önskar de stora frågornas lösning samtidigt, och icke därför att jag vill köpa de 30 procentens afskrifning för 12 dagars tillökning i beväringsofningarna, ty på det senare sättet vill jag ej resonera, då det gäller stora samhällsfrågor. Det förefaller mig ock tydligt, att det militära försvaret högst betydligt vinner genom antagande af det föreliggande förslaget. Det har visserligen af en ärad talare på stockholmsbänken förklarats, att *han* anser att förslaget med dessa 12 dagars ökade öfningstid och utsträckt värnpligt icke har någon betydelse för försvaret. Från statsrådsbänken har emellertid af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet förklarats, att han anser frågan vara af stor och väsentlig vikt och betydelse för försvaret och därför anhållit, att Kammaren måtte bifalla förslaget. Der står nu Kammaren i valet och qvalet om hvem den skall tro på, Krigsministern eller Herr Hammarlund. Utan att på ringaste sätt vilja nedsätta den senare, nödgas jag dock i detta fall lita mer på Herr Krigsministern och tro, att förslagets antagande är till nytta för vårt försvar, trots Herr Hammarlunds motsatta försäkringar.

En minskning i skattebördorna med nära tre millioner kronor är heller ingen småsak; och, hvad bättre är, denna lindring tillgodo kommer just dem, som äro hårdast tryckta af skatter till staten och som hittills ensamma burit indelningsverkets tunga. Jag får för min del säga, att det fordras större mod än mitt att nu afslå förslaget och komma hem till dem, som sändt mig hit, och säga att vi varit erbjudna en skattelindring på tre millioner och som skulle kommit just de hårdast tryckta till godo, men att jag har afslagit den, emedan det kräfdes en upoffring af 12 dagars öfning för försvaret af vårt fosterland — ett land, för hvilket våra fäder offrat lif och blod och på hvars försvar de icke ansett något offer för stort. Jag har icke velat offra dessa 12 dagar på fosterlandets altare, men hade det varit 10 dagar, så skulle jag kunnat vara med derom. Nej, jag vet verkligen icke hvad svar jag då skulle få. När nu regeringen och Första Kammaren och minoriteten i denna Kammaré säga, att, om ni vill åtaga er detta, då får ni en skattelindring, skulle då jag, som nu i 20 år eller åtminstone i 19 år ständigt sagt att jag vill en skattelindring, nu komma och säga: »nej, det vill jag icke, emedan det skulle fordras 2 dagars öfning till.» Och hvad skulle landet säga, om majoriteten i denna Kammaré, som 1878 hade mod att erbjuda en värnpligtslag, genom hvilken svenska folket skulle åtaga sig en börda af 90 dagars vapenöfning och hålla oss värnpligtiga i 20 år från 20:de till 40:de året med 6 år i första och sex i andra uppådet och som skulle medföra en dub-

belt så stor officerscorps, och hvilket allt vi skulle åtaga oss och genomföra på 15 år, under det skatteafskrifningen först under loppet af 37 år skulle genomföras? Hvad skulle landet säga om oss, som år 1878 erbjödo detta och år 1883 ville taga en ökad värnpligt under 20 år med 60 dagars beväringsofning, som äfven då skulle genomföras på 15 år jemte mycket mera och båda gångerna med ökad bevilling för jordfastighet att genast tillämpas, under det grundskatteafskrifningen skulle ske på 37 år? — Om vi nu säga att 12 års värnpligt, 42 dagars öfning, intet ökadt befäl, ökningen genomförd på 8 år, men skattelindringen 30 % af det hela genast och utan ökad bevilling vilja vi icke taga, skall landet då verkligen kunna tro att vi menat allvarsamt med våra beslut vid de föregående tillfällena? Detta till dem, som anse skatteafskrifningen vara hufvudsak, och försvarsfrågan en bisak.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Och dessutom: för hvad ändamål gifva vi dessa 12 dagars ökad öfningstid? Är det till regeringen eller till Första Kammaren eller till minoriteten i denna Kammare? Ingalunda: Det är på fosterlandets altare — till värnandet af vår frihet och sjelfständighet som vi offra dessa dagar, och är ej vårt fosterland värdt detta offer?

Ja, säger man, men vi afslå detta förslag, därför att vi icke få allt hvad vi önska på en gång, och därför att detta är att beträda de partiella förändringarnas väg, och detta skulle vara att skada frågan. Mine herrar, det är dock icke först nu, som början göres med de partiella förändringarna. Vi började redan i föl med partiella ändringar och jemkningar med betydande lindring för rusthållarne, uppgående till $12\frac{1}{2}$ procent af rustningskostnaden. Och äfven i år hafva vi fortsatt på den partiella afskrifningens väg genom beslutet att staten skall ersätta skadade nummerhästar och öfvertaga en del båtsmänsroterade hemman åliggande skyldigheter, men icke har jag hört att de herrar, som nu äro så ytterst rädda för partiella förändringar, uppträdt emot dessa förslag; de hafva tvärt om understödt dem, så att således lär väl icke ens i deras ögon faran af partiella ändringar vara så stor, som de vilja låta påskina. Men, säger man, vi få ej någon vidare reform i skattebördorna, om vi antaga detta, och ökade bördor skola genom större fordringar på soldaten så småningom läggas på rust- och rotehållarne, så att bördan af rust- och rotehålllet inom kort blir större än hvad den nu är, och någon ytterligare lindring eller rättvisa få vi ej sedan, om vi icke just nu besluta derom genom lag, som binder kommande Riksdagar. Jag får säga, att jag icke förstår denna misstro till kommande Riksdagar. Är det endast vi, som vilja hvad som är rätt och billigt. Jag hade alltid trott, att kommande Riksdagar skulle lika mycket älska rättvisa och billighet och vara lika fosterlandsälskande som vi. Men hvad mer? om vi nu hysa en sådan misstro till kommande Riksdagar, hvarför då afslå föreliggande förslag och hänskjuta *hela* frågan till dem. Om vi till dem hysa ett sådant misstroende, är det då icke skäl att vi ordna åtminstone så mycket vi kunna

Ang. antagan- och icke hänskjuta allt till dem, om hvilka man icke tror något godt?
de af ny För min del fruktar jag emellertid icke något sådant, och de, som
värnpligtslag. till en oviss framtid vilja undanskjuta hela frågorna, borde icke vara
 (Forts.) rädda för att uppskjuta en del af frågorna, ty kunna efterföljande
 Riksdagar bättre än vi lösa hela frågorna, så böra de utan tvifvel
 kunna lösa hvad som återstår, sedan vi nu gjort hvad vi kunnat.

Dessutom äro dessa farhågor äfven från en annan synpunkt ej berättigade. Visar icke erfarenheten att mycket — ja det mesta — kunnat uträttas på de partiella förbättringarnas väg. Hafva vi icke sålunda löst frågorna om att bygga tingshus, skolhus, prestgård och kyrka, skjutsfrågan och frågan om grundskatternas omsättning i penningar och fixering. Tror någon att, om man vid alla dessa reformer sagt: »Nej, ingenting, om vi ej få allt», vi i denna dag haft någon af dessa frågor löst? Jag tror det icke. Skall man med detta för ögonen tro att efter denna riksdag, om det förslag som nu föreligger antages, skola alla skattereformer och förbättringar i vårt försvarsväsen afstanna? Skall ej ett försonligt tillmötesgående nu just befrämja ett fortsatt framskridande på reformernas bana?

Mine herrar, vi hafva nu frågan i vår hand och kunna i frid och lugn afgöra densamma, men vi hafva ej framtiden i vår hand. Vi veta icke hvad den innebär. Det kan hända att vi få åter upptaga denna fråga, då ofreden hotar oss. Man skall då kanske icke stå tveksam inför beviljande af 1 à 2 dagars ökad öfning, ty då, om icke förr, tager fosterlandskärleken ut sin rätt, men må hända för sent. — Det kan då hända, att dessa frågor komma att lösas på ett sådant sätt, att de, som *nu* vilja yrka afslag, icke få skäl att lyckönska hvarken sig sjelfva eller fäderneslandet.

Vårt brödrfolk skall ock i dessa dagar afgöra frågan om sitt försvar. — Der föreligger ett förslag, som, så vidt jag kunnat finna, icke mött något motstånd. Och detta förslag kräfver värnpligtsskyldighet från 18 års ålder till 50 år samt bestämmer en öfningstid af 114 till 166 dagar, fördelade på flera år. Detta är, mine herrar, i Norge, der, man må säga hvad man vill, folket är vid makten och der man icke kan skylla på någon Första Kammare, och icke heller kunna de skylla på någon regering som är ogynnsamt stämd emot representationen, utan det är alltså folket sjelf, som frivilligt åtager sig dessa bördor.

Så älska norrmännen sitt land och sin frihet. Skulle då vi, när våra norska bröder åtaga sig en sådan uppoffring, som en öfningstid af 114 till 166 dagar, bäfva för en öfningstid af endast 42 dagar? Jag kan nemligen hvarken tro, att Norge är så mycket mera värdt än vårt land, som deras uppoffring för dess värnande är större än vår, eller så mycket rikare, att detamma kan bära detta försvar, under det vi icke kunna utsträcka vår beväringsskyldighet till 42 dagar.

För min del tror jag dock att vårt land är både värdt och kan stå ut med denna ökning af försvaret och därför kommer jag äfven

att förena mig med dem, som rösta för bifall till nu föreliggande förslag.

Man har talat om fruktan för våra arbetare och den fattigare befolkningen, derest ett sådant förslag som detta antages. Dylika yttranden hafva blifvit slagord, som ofta — ja allt för ofta — framhållas från visst håll, men jag är dock öfvertygad, att våra arbetare och vår fattigare befolkning hysa så stor fosterlandskärlek, att, om man vill att de skola uppoffra 42 dagar af sin lefnad för sitt lands försvar, de icke skola anse att man på dem vill ställa oberättigade fordringar. Då man dessutom hört från statsrådsbänken, att det är regeringens afsigt att för Riksdagen framlägga förslag om att öka beväringens aflöning, så tror jag, att man uppfyllt all rättfärdighet.

Visserligen har jag hört omtalas, att ett möte i dessa dagar blifvit hållet inom vårt lands hufvudstad, dervid utan motsägelse sådana uttalanden förekommit, som att man, derest man uppbadades till landets försvar, skulle vid första lägliga tillfälle öfvergå till fienden, att beväringsskyldige böra vägra att infinna sig å mötena, och att det betyder ingenting om vi lyda under en främmande makt och så vidare. Jag vill dock tro — ja jag är viss derom — att personer, som haft dylika yttranden, icke tillhöra de arbetare, som Herr Gustafsson åberopat, om de ens kunna räknas till arbetare, men skulle det verkligen finnas personer med dylika åsigtter, så kunde det vara behöfligt att hafva ett försvar, om icke för annat, så för att försvara vårt laud mot sådant folk, som ej vidare förtjenar namnet svenske män.

Jag är för min del dessutom angelägen om att detta förslag antages, äfven derför att *de* icke skulle få rätt, som många gånger sagt, att, då vi erbjudit något för landets försvar, så mena vi icke detta utan afstå allt, då, såsom man säger, det kommer till kritan.

Jag vill, att vi nu skola visa landet, att de förslag, som förut framlagts, blifvit afslagna, endast derför att man ansett dem mera betungande än hvad landet kunde tåla vid, men att vi nu, då ett måttligt förslag framlagts — ett förslag som landet kan bära — också äro beredda och villiga att antaga detsamma och dymedelst verkligen visa, att vi menat ärligt då vi sagt oss vilja göra hvad vi anse landet förmå för vårt försvars ordnande och förstärkande.

På grund af de skäl, jag nu haft äran anföra, ber jag få yrka bifall till det af Lag-Utskottet framställda sammanjemkningsförslag, viss om att landets lycka och väl derigenom befrämjas.

Med Herr vice Talmannen förenade sig Herrar *Nydahl*, *Andersson* i Östra Åhm, *Andersson* i Plöninge och *A. Huss*.

Herr J. P. Nilsson: Vi stå nu för fjerde eller femte gången inför afgörandet af dessa ödesdigra frågor, som i så många år syselsatt så väl regering som Riksdag och folk. Hurudan utgången nu kan blifva är högst ovisst och allt för hastigt att döma om.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

Då jag i början af riksdagen från statsrådsbanken hörde, att regeringen uppmärksammat folkets tänkesätt både i det ena och det andra afseendet, nemligen hvad beträffar både en jemn fördelning af skatterna och en jemn fördelning af försvarsbördorna, så blef jag styrkt i min tanke att denna fråga nu skulle hafva framgång. Många farhågor hafva dock i dag yppats för dessa frågor. Man har t. ex. sagt att, utan att en lösning af försvarsfrågan i sin helhet framlägges, så kan icke denna fråga hafva någon framgång. Det skulle äfven varit min önskan att ett sådant förslag hade framlagts, men vi veta alla huru det gått med sådana förslag. Än hafva de afslagits i den ena, än i den andra Kammaren. Nu börjar folket att uttröttas af dessa ständiga strider, då det icke får se att något allvarligt steg tages för att lindra de bördor som de få bära. Hvad grundskatterna beträffar, så hafva de i öfver 70 år stått på dagordningen och väntat på sin lösning.

Man har sagt, att man skulle härigenom taga orättvisa bördor från en samhällsklass och lägga på en annan. Jag undrar, mine herrar, om detta håller streck. Då dessa bördor tillkommo, så var det för helt andra ändamål än de nu anses hafva. De tillkommo i farans stund för att rädda fäderneslandet från undergång. Skola vi nu åter igen ställa frågan i vida fältet, der den kan hända får stå ännu 20 år, innan den blir afgjord? Vi må taga emot hvad som nu erbjudes, och jag är förvissad om att det icke skall dröja länge, förrän frågan i sin helhet är löst.

På grund af hvad jag nu anført anhåller jag att få instämma i det af Lag-Utskottet i denna punkt framställda sammanjemkningsförslag.

Herr S. M. Olsson: Då jag för min del ansett det vara min pligt att bidra till det nu föreliggande förslagens framgång, har jag begärt ordet för att tillkännagifva, att jag icke vill vara med om ett afslag å Lag-Utskottets nu föredragna betänkande, utan kommer jag att rösta för ett bifall till detsamma. Enligt mitt förmenande är genom detta förslag en början gjord till lösningen af de stora frågor, som allt för länge stått på dagordningen utan att i någon mån närma sig sitt afgörande. Det är af alla erkänt att vi behöfva ett bättre försvar, men lika väl som detta är af nöden, lika väl är en lindring i grundskatterna och en jemnare fördelning af rustnings- och roteringsbördorna af behofvet påkallad. Hvarför skulle vi icke ingå på den början till förändring i dessa förhållanden, som genom den föreslagna värnpligtslagen är gjord.

Se vi tillbaka på alla de storartade förslag, som i dessa frågor förut förekommit till Riksdagens afgörande och hvilka alla blifvit afslagna, så väl i hvad de afsett försvarets ordnande som grundskatternas afskrifning, så skulle man verkligen kunna vara tvifvelaktig huru vida något nytt förslag skulle kunna framläggas, som af de båda Kamrarna kunde gemensamt antagas.

Det är visserligen sant, att det hade varit bättre, om ett förslag till dessa frågors lösning i sin helhet blifvit för Riksdagen framlagdt, så att man kunnat se huru stor omfattning detta förslag erhållit, men då stora svårigheter förut uppstått att åstadkomma ett sådant förslag, har jag låtit mina förhoppningar vika i afseende å dessa frågors lösning på en gång, och anser därför det nu föreliggande förslaget vara det med landets fördel mest förenliga, hvarför jag äfven yrkar bifall till detsamma.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Herr Svensson i Lösen: Under de år jag haft äran att vara ledamot i denna Kammare har frågan om förbättrandet af vårt försvar gång efter annan varit före. Fullständiga förslag till frågans lösning hafva varit framlagda, grundande sig än på den rena värnpligten, än på det beståendes grund och än på värffningssystemet. Alla hafva de dock afslagits. Jag får bekänna att jag med min röst bidragit härtill, emedan jag ansett dem för stort tilltagna och vara ett steg så stort för vårt folk, att allmänna meningen icke kunnat omfatta dem. Nu deremot hafva vi ett partielt förslag till försvarsfrågans lösning och således ett mindre steg framåt, och derom vill jag för min del vara med. Jag gör detta af flera skäl. Jag skall dock icke trötta Kammaren med att uppräknat dessa skäl, men det vill jag dock säga, att hvad som här fordras af oss, det går i den riktning, som jag alltid önskat att det skulle göra. Man utsträcker icke åldersklasserna med flere än en, och deremot har jag ingenting att invända. Skulle man ställa allt för många åldersklasser till krigsstyrelsens förfogande, så skulle vi antingen få åtaga oss att underhålla ett befäl så stort, att vi icke mäktade bära det, eller också, om man har mycket krigsfolk och icke nödigt befäl, skulle man riskera att upprifva de gamla olyckorna. Det framlagda sammanjemkningsförslagets förtjenster äro enligt min tanke så stora, att jag på det varmaste förordar dess antagande.

Vidare är det fråga om 12 dagars tillökning i beväringstiden. Jag får bekänna, att för mig spelar några dagars mer eller mindre öfning icke någon afgörande roll. Jag går in på detta förslag och genom att Riksdagen bifaller hvad Utskottet här föreslagit vinner man tvenne mål. Det ena är att man tager ett steg att förstärka försvaret, något som jag tror att hvarje svensk vill, och för det andra åstadkommer man en välbehöflig lindring i de skatter, som nu trycka jordbrukaren.

Det är af dessa skäl, som jag yrkar bifall till Lag-Utskottets sammanjemkningsförslag.

Herr Lasse Jönsson: Jag vill blott tillkännagifva, att jag med min röst kommer att afslå det nu föreliggande förslaget.

Anledningen härtill är den, att jag i detta förslag ser början till en utveckling af vårt försvarsverk, utan att man dermed har någon trygghet för hvarest dessa fordringar skola sluta, ty jag fruk-

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

tar, att innan ännu några skattelindringar vunnits, skola fordringarna på försvaret ställas högre än vi mäktat bära. En talare på elfsborgsbänken har sagt det vara origtigt att i en parlamentarisk församling tala om att landet icke kan bära sitt försvar, men jag deremot tror detta vara rätta platsen för att tala om, huru vida vi kunna bära detta försvar eller om det kommer att tynga för mycket på vår budget, synnerligast som vi se, att denna växer år efter år, och jag tror vi nu kunna anse den hafva nått sin höjd.

Ehuru mina farhågor för detta förslag visserligen blifvit något minskade genom de uttalanden jag hört från Herr Krigsministern, kan jag dock, som sagdt, icke biträda detsamma. Ett yttrande på förmiddagen från en talare på gotlandsbänken förvånade mig ganska mycket. Han sade, att han af kärlek till Sveriges ungdom ville rösta för förslaget, emedan ungdomen genom den ökade värnpligten skulle erhålla en bättre uppfostran. Jag trodde dock, att det numera vore slut med talet om den förträffliga uppfostran, som skulle bibringas på exercisfälten. Derom talade man mycket vid 1875 och 1878 årens riksdagar, men på de senare åren har man icke hört sådant tal. Jag är emellertid af motsatt åsigt med talaren på gotlandsbänken. Jag anser att, om vi icke kunna skaffa oss bättre uppfostringsanstalter för ungdomen än exercisfälten, vi böra nöja oss med den uppfostran, som föräldrar eller målsmän kunna bibringa ungdomen.

Huru jag än betraktar saken, kan jag för min del icke komma till annan öfvertygelse, än att jag bör rösta för afslag å Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herr *Carl Persson*.

Herr Petersson i Hamra: Jag vill endast få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för bifall till Utskottets föreliggande förslag. Då jag efter allvarligt öfvervägande fattat detta beslut, skedde det i den öfvertygelse och förhoppning, att vi må få några års lugn i de förevarande frågorna, hvarigenom vårt indelningsverks förtjenster kunna blifva allt mer och mer uppmärksammade och en reglering deraf kan komma till stånd. Ehuru sjelf säteriegare, vill jag dock med min röst medverka till skattelindring för de hårdast onererade jordegarna.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Göransson: Jag har varit mycket tveksam huru jag skulle rösta i denna viktiga fråga, men då jag nu kommit till visshet derutinnan, anser jag mig pligtig att, för mina kommittenters skull, tillkännagifva min åsigt. Vid 1883 års riksdag röstade jag för reservanternas i Andra Kammaren förslag, eller 60 dagars öfningstid för beväringen, hvilket var det längsta, hvartill jag då ville gå, och jag har ej ändrat åsigt sedan dess. Om Lag-Utskottet

framkommit med ett förslag till en ökad öfningstid af 9 dagar, skulle jag röstat för ett sådant förslag. Men då nu Utskottet föreslagit 12 dagars ökade öfningar mot 30 % lindring i rustnings- och roterings- samt grundskattebördorna, måste konsekvensen deraf blifva för återstående 70 % minst 28 dagars ytterligare ökad öfningstid, och vi skulle då komma upp till minst 70, ja kanske 90 dagar, innan dessa 70 % blefve afskrifna, och det kan jag icke vara med om, så länge det icke är bestämdt att de värnpligtige skola få någon billig ersättning, hvilken ersättning jag anser borde vara minst 50 öre per dag. Dessutom vet man icke huru vida rustnings- och roteringsbördan, i likhet med hvad som redan skett i fråga om grundskattorna, kommer att fixeras och hvarförutan den föreslagna lindringen kan blifva ganska illusorisk, enär kostnaderna för de effektiva rotarne och rusthållen kunna blifva och på många ställen redan äro mycket högre än det belopp, hvarefter lindringen skall ske. I min hemort uppgår nu aflöningen för en soldat till 250 kronor per år, men den lindring, som skall erhållas, beräknas endast efter ett belopp af 150 kronor, således 45 kronor för hvarje soldatrote. Man har visserligen lofvat, att dessa missförhållanden framdeles skola komma att afhjelpas, och jag tvekar icke på att de, som gifvit dessa löften, skola i hvad på dem ankommer söka uppfylla löftena. Men förhållanden kunna inträffa, som göra att löftena det oaktadt icke kunna uppfyllas. Historien gifver oss i detta fall flera lärrika exempel. Huru blef icke bondeståndet vid 1809 års riksdag lofvadt att det skulle få rättvisa i afseende på beskattningen, men man har ännu ej fått dessa löften uppfylla. På grund af hvad jag sålunda anfört ber jag få yrka afslag å Utskottets framställning.

Herr *Wikstèn* instämde med Herr Göransson.

Herr Boström: När denna fråga förra gången behandlades af Kammarén, beslöt Kammarén att åldersklasserna skulle inskränkas till 5 i stället för det antal, som Kongl. Maj:t föreslagit. I full öfverensstämmelse med detta beslut hemställde jag, att den artikel i värnpligtslagen, som handlade om landstormen, skulle utgå. Dertill genmålde då Herr vice Talmannen, att ett dylikt yrkande från min sida vore lätt förklarligt, emedan jag skulle önska att hela lagförslaget komme att falla. Det är denna omständighet, som föranledt mig att nu begära ordet. Det torde vara väl bekant, att jag är en varm vän till indelningsverket och helst önskar att vårt försvarsväsen bygges på det beståendes grund. När jag hyser dessa åsikter, måste jag se till, huru vida ifrågavarande sammanjemkningsförslag strider mot denna grund. Ser jag då efter de fördelar, som genom förslagens antagande vinnas, så äro de egentligen två. Först och främst erhåller man en bättre redogörelse för beväringen, och det strider icke mot vårt indelningsverk. Vidare får man en ökad öfningstid för de värnpligtige, och äfven det står i full öfverens-

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

stämme med indelningsverket. Jag har visserligen anmärkningar mot det föreliggande förslaget. Jag sade nemligen redan förra gången då frågan var före, att det icke vore rätt klokt att i en civillag intaga bestämmelser om öfningsdagarnes antal, ty derigenom skulle till en förändring i detta afseende erfordras begge Kamrarnes sammanstående beslut. Samma åsigt vidhåller jag fortfarande. Dessutom anser jag, att de här föreslagna öfningsdagarne äro alldeles för få, men det är alltid bättre något än intet. Det s. k. vederlaget eller den i samband med värnpligtslagen föreslagna lindring i rustnings- och roteringsbesvären är, enligt min uppfattning, icke på det lyckligaste sättet bestämdt. Jag skulle önskat att förslaget varit så uppställt, att de ovissa besvären blifvit fixerade, ty derigenom skulle förslaget blifvit värdigare än såsom nu, då man begärt en ren efterskänkning å grundskatter och indelningsverk. För min del skulle jag och helst hafva sett, om frågan om grundskatterna blifvit afgjord dels i och för sig och dels en gång för alla och icke, såsom nu, olöst fått kvarstå. Men ehuru jag icke är belåten med denna del af förslaget, kommer jag i alla fall, om också med motvilja, att rösta för bifall till detsamma och ställer mig sålunda till efterrättelse krigsministerns i förra debatten uttalade uppmaning, att icke söka få fram hvar och en sin egen öfvertygelse, utan låta jemka med sig till fördel för sjelfva saken. Detta har jag verkligen gjort mer än jag velat och kanske bort göra. Jag kommer att rösta för bifall till Utskottets förslag.

I detta anförande instämde Herrar *Örwall*, *Gibson* och *Palmær*.

Herr Waldenström: Då jag en gång förut, nemligen när denna fråga förra gången behandlades i Kammaren, varit i tillfälle att uttala min åsigt, hade jag föresatt mig att under diskussionen i dag icke begära ordet. Men åtskilliga omständigheter hafva dock föranlett mig att frånträda denna föresats. Hufvudsakligaste skälet dertill äro de yttranden, som här blifvit fälda om de oerhörda bördor, som skulle vållas af de föreslagna tolf dagarne och ännu mer af dagar, som ligga och lura der bakom. Efter hvad krigsministern visat, skulle dessa tolf dagars tillökning i beväringsofningarna för landet medföra en kostnad af 300,000 kronor om året. Om jag nu också antager, att de, som frukta för ytterligare utsträckning i öfningstiden, skulle hafva rätt så till vida, att man framdeles finge multiplicera denna summa med 2 eller 3, skulle det i alla händelser endast göra 900,000 kronor, eller jag vill antaga 1,000,000 kronor. Hvad nu dessa oerhörda bördor beträffar, ber jag att med några ord få återföra i minnet, hvad jag yttrade förra gången frågan var å bane: »Svenska folket super upp, röker upp och snusar upp en summa, som är ofantligt mycket större än allt, hvad det offrar för fäderneslandets försvar.» Jemför man denna summa med tre gånger det belopp, som nu äskas för beväringsofningarnas utsträckning, så

uppgår detta belopp knappt till 1 % af hvad svenska folket offrar på brännvin och tobak. Och skulle det komma derhän en gång, att vi blefve nödsakade att för försvaret af vår frihet och sjelfständighet med en hundrededel inskränka tillfredsställandet af de onaturliga begären efter alkohol och tobak, så tror jag att vårt land, huru torftigt det än må vara, likväl är det offret värdt.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Huru vida vårt land är i stånd att försvara sig eller icke, är en fråga, som jag icke är i stånd att afgöra. Jag ser ett parti, som säger att landet kan försvara sig, och ett annat parti som påstår att det icke kan. Inom det förra partiet finner jag dem, som jag måste anse vara sakkunnige, inom det andra partiet dem, som icke kunna så benämnas. Vid sådant förhållande är jag benägen att hellre tro på det förra partiet än på det senare. I hvad fall som helst vill jag dock icke uppträda såsom någon skiljedomare mellan de två. Men det ber jag att få säga: Om vårt lilla land en gång dukar under och dess namn måste strykas ut ur staternas led, så må då våra efterkommande hafva det medvetandet, att deras fäder gjort hvad de kunnat för att förekomma det.

Herr Talman, då jag anser Utskottets förslag äfven i sitt nuvarande skick vara ett väsentligt steg till det bättre och framför allt ett steg till ett förtroeligare och fredligare förhållande mellan de olika partierna inom representationen, skall jag bedja att få yrka bifall till detsamma.

Herr Thermænius: Jag får bekänna att efter de uttalanden, man hört från statsrådsbänken, hafva de betänkligheter, som säkerligen många af oss hyst emot antagandet af föreliggande förslag, visserligen kunnat i någon mån skingras, men säkerligen dock icke alldeles försvunnit. Med all aktning för de personer, som haft dessa uttalanden, kan jag dock icke undertrycka den tanke, som ovilkorligen trängde sig på mig, då jag hörde dem, nemligen att, äfven om de tagits till Kammararens protokoll, stå de dock icke i den föreliggande lagen. Hade de stått i lagförslaget, skulle helt säkert alla betänkligheter så väl hos mig som hos andra med ens kunnat fara, men då nu uppfyllandet af dessa uttalanden är temligen ovisst, emedan de ministrar, som uttalat dessa ord, icke kunna ansvara för att de lefva ens så länge som till den tid, då dessa löften skola infrias, och då man icke förlorar något på att uppskjuta denna fråga ett år för att komplettera lagen i enlighet med de gjorda löfthena, kommer jag att rösta för afslag.

Med Herr Thermænius instämde Herrar *Odell* och *G. W. Svensson*.

Herr Herslow: Jag skall visst icke hålla något tal. Jag vågar påstå, att ingen hyst varmare känslor för dessa stora samhälls- och tvistefrågors lyckliga lösning än just jag. Men jag måste erkänna att, sedan de stora frågorna blifvit sönderhackade i så små portioner,

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

som dem man för närvarande bjuder oss, kan jag omöjligen komma i någon entusiasm; det är bestämdt omöjligt att lyftas upp i någon hög stämning af de småsaker, som nu serveras. Jag skulle också helst önska, att vi nu icke sökte arbeta oss upp till någon pathos, utan se sakerna helt enkla, helt tarfliga, så tarfliga som de äro. Jag inser emellertid att i den lilla fördel, som nu erbjudes försvars-saken, ligger den stora vinsten att få en organisation af den samhällsinrättning, som efter mitt förmenande står på väg att helt och hållet förfalla. Jag menar bevaringsinstitutionen, hvilken väl ingen i dess närvarande skick kan anse vara af något verkligt gagn i krigstid för landets försvar, men hvilken deremot i fredstid verkar demoraliserande för vår ungdom, så till vida nemligen, som den lär dem att svikligt undandraga sig den första medborgarepligt, som möter dem vid inträdet till myndig ålder. Jag finner vidare en fördel, visserligen en ringa, men dock någon, i de ökade öfningar man bestämmer åt vår manliga ungdom. Jag är fullkomligt öfvertygad, att dessa ynglingar icke skola finna denna pligt tung under fredstid, och, komma stridens dagar, är jag säker om att just de skola tacka oss för hvarje dag, vi gifvit dem tillfälle att göra sig förtroliga med bruket af de vapen, hvarmed de skola försvara fäderneslandet och sig sjelfva. — Jag kan således äfven i denna beklagligt lappade klädnad, vi nu ha för ögat, igenkänna fosterlandsförsvarets idé, skynta färgerna af Sveriges fana, och der jag möter den idéen, kan jag icke ställa mig emot den, har aldrig kunnat det, kan det icke heller nu.

Herrar *von der Lancken* och *Key* förenade sig med Herr *Herslow*.

Herr *Berglöf*: Till Lag-Utskottets under vanliga förhållanden mycket fredliga område har denna fråga blifvit till behandling hänvisad, och har frågan inom Utskottet framkallat många stridiga meningar. Erfarenheten har nemligen ådagalagt, att när och hvar fråga om ett bättre försvar dyker upp, så medför den alltid oro och ofrid; — det ligger i sjelfva frågans natur.

Då ärendet första gången behandlades inom Lag-Utskottet, var jag mycket betänksam på hvilken ställning jag skulle till detsamma intaga. Icke därför att jag icke ifrade för ett bättre ordnande af landets försvar, utan därför att ärendet i sitt följe hade andra beaktansvärda saker, nemligen de frågor, som äro med denna försvarsfråga sedan gammalt förenade och sammankopplade: afskrifningen af grundskatterna samt af rustnings- och roteringsbesvärerna. Jag beaktade nogsamt hvilket stort kapitalvärde och hvilka stora fördelar dessa båda saker egde för landet — jag beaktade ock det dryga ansvar, de förbindelser, som landet iklädde sig genom antagandet af det föreliggande värnpligtsförslaget — särskildt beaktade jag städernas förhållande till detta förslag: ett förhållande, hvarigenom städerna iklädde sig stora förbindelser och stora kostnader för å ena

sidan grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning samt å andra sidan det ökade försvaret. Men då ostridigt är och under många år har varit, att landet är i största behof af ett bättre försvar, samt oförtydbart visat sig, att ett tidsenligare ordnande af landets försvar icke kan vinnas, med mindre man till det pris, som en gång derå blifvit satt, ingår på ett köpslut, måste man göra den uppoffring, som kräfves af nödvändigheten. Det var denna åsigt, som också kom mig att, när denna fråga första gången af Utskottet behandlades, vara med om det slut, hvartill Utskottet kom. Vid behandlingen af detta ämne kan man icke underlåta att nogsamt beakta nödvändigheten af att det folk, som utskickas att möta fienden, måste vara väl öfvadt för att kunna vara till gagn och icke endast för att uppoffras; och jag tror, att våra söner, våra efterkommande icke skola mildt bedöma oss, om vi underlåta att sörja för att de få den öfning, som är nödvändig för att kunna gå en väl väpnad och väl öfvad fiende till mötes. Vidare tror jag att ett underlåtande af att se försvarsväsendet till godo förslappar befolkningen och gör den liknöjd; den kommer lätt på den tanken, att vi njuta en evig fred och att man för den skull icke behöfver göra något för fredens bevarande.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Den uppoffring man underkastar sig för att värna eget hem är icke för dyr, äfven om man måste offra något af sina egna njutningar, sina egna behag i lifvet.

Då värnpligtslagen i sönderrifvet tillstånd återkom till Utskottet, fick man icke stå allddeles fast vid sin egen åsigt; — man måste, om man ville vinna någon förbättring i försvaret, jemka med sig och ingå på helt andra förhållanden än man ursprungligen ämnat. Man måste gifva vika för den bjudande nödvändigheten att söka åstadkomma ett sådant förslag, som hade utsigt att vinna Riksdagens bifall — och för att ernå detta mål var det nödvändigt att lyssna till de ord, som hördes än här än der, till hvarje förslag, som egde någon möjlighet; och öfver allt hördes dessa frågor: huru skall det nu gå med de stora frågorna och huru skall man få dem igenom? Jag har förut sagt, att jag varit mycket angelägen att få försvarsfrågan framåt. Vid sådant förhållande var det nödigt att beakta de röster, som höjdes från Riksdagens båda Kamrar; — endast derigenom att nödig uppmärksamhet lemnades dem båda, kunde utsigt till framgång förefinnas, ty man känner väl att den ena Kammarens majoritet icke betyder något, derest icke äfven den andras majoritet är för samma sak. Jag vet att jag blifvit klandrad derför att jag hållit på en åsigt, som icke gillas af en stor del af denna Kammare. Men, mine herrar, jag förklarar att man måste i denna fråga nogsamt beakta hållningen hos Första Kammaren, om hvilkens majoritet det med bestämdhet sagts, att den icke skulle komma att antaga ett förslag, som ginge ut på mindre öfningstid än 12 dagar. Frågan blef sedan om hvilket förslag kunde hafva utsigt för sig att gå i denna Kammar. Svaret härå var icke lätt att finna efter hvad man hörde i

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Utskottet samt man och man emellan. Då emellertid från Första Kammaren fortfarande förspordes, att der intet annat förslag hade utsigt att gå igenom än det som innefattades i Utskottets nu framlagda, mycket tillmötesgående förslag, gjorde jag mig det spörsmålet: finnes det utsigt till att detta förslag kan komma att vinna Andra Kammarens bifall? Vid beaktande af de medgifvanden, som Första Kammaren redan hade lemnat i afseende å afskrifningarne — vid beaktande att Första Kammaren sålunda räckt en tillmötesgående och vänskaplig hand, på sätt som aldrig förut hade skett — och vid beaktande att denna Kammares män sannolikt skulle taga vara på detta tillmötesgående från Medkammaren för att derigenom beträda en väg, som leder till de så kallade stora frågornas slutliga afgörande, kunde svaret för mig icke blifva annat än jakande. Med anledning häraf har jag ansett mig ega grundade skäl att biträda Utskottets förslag.

Stora fördelar synes det mig vinnas genom antagande af föreliggande sammanjemkningsförslag, enär derigenom icke blott försvarsfrågan och skattefrågorna gifvas början till lösning, utan ock man på samma gång bör ega grundad anledning att vidare slippa höra talas om den missunsamhet, den misstro mot städerna, som gjort sig gällande både inom och utom Riksdagen, både i hufvudstaden och i hemorten. Det vore en välsignad sak att blifva qvitt detta tröttande obehag, och jag tror att äfven *det* är värdt eftergifter å så väl ena som andra sidan.

Mine herrar, så har saken stält sig för mig, och jag hoppas och tror att en kommande tid skall — om icke den närvarande gör det — hålla oss räkning för att vi sökt efter bästa förstånd föra frågan till en för landet lycklig lösning.

Då jag, Herr Talman, är öfvertygad derom, att Utskottets sammanjemkningsförslag skall icke blott bringa reda i beväringinstitutionen och bättre styrka åt försvaret, utan äfven bidra till större endragt i flera afseenden inom landet, så yrkar jag bifall till föreliggande förslag.

Herr Janson i Karlshed: Jag skall icke länge taga Kammarrens tid i anspråk, utan har endast velat gifva till känna, att jag vid en blifvande votering kommer att rösta för bifall till nu föreliggande förslag.

Herr Hæggström: Om, såsom man redan kan känna i luften, det ackordsförslag, Lag-Utskottet här framlagt, skulle gå igenom, så måste litet hvar af oss, som varit med om ett sådant beslut, tänka på hvad man skall säga derom i hans hemort, och för min del har jag redan tänkt ganska mycket på den saken. — Jag är sjelf delegare i ett industrielt etablissement och är arbetsgifvare åt några hundra arbetare och jag föreställer mig att, om jag skulle biträda detta förslag, skulle den första frågan de skulle ställa till mig vara: »Ni har varit med vid riksdagen och deltagit i afgörandet af för-

svarsfrågan; ni har själf hemman i nästan hvarje by efter det vat- tendrag, der sågverksrörelsen drifves, är således själf rotehållare och skattebonde, och i denna egenskap nu hållit till godo med 30 procent i afskrifning å så väl grundskatter som indelningsverk; — hvad har ni skaffat oss i ersättning för den ökade beväringsskyldighet ni på- lagt oss?» Hvad skall jag svara härpå? Antagligen står jag der stum och vet ej hvad jag skall svara dem. »Ni har tagit från oss 12 dagar af vår bästa arbetstid, då vi kunna förtjena något, under det ni icke kan gifva oss full arbetsförtjenst under vintern, men själf har ni emottagit en icke obetydlig present», komma dessa ar- betare att säga till mig, och jag måste bekänna, att jag kommer att befinna mig i en ganska obehaglig ställning och icke vet, huru jag skall kunna försvara mig. Om här ensamt vore fråga om en värn- pligtslag, som införde bättre ordning och så kallad redovisning för beväringen, så skulle jag gå in derpå utan minsta tvekan. Men jag vill fråga Kammaren, huru många röster som, om här varit före- slaget tolf dagars ökade öfningar för de beväringsskyldige, utan sam- mankoppling med skattefrågan, skulle då höjt sig för ett sådant för- slag. Och jag undrar också om regeringen, derest förslaget enbart framkommit, skulle nöjt sig med 12 dagars ökade öfningar, då den själf föreslagit 18. För att nu få saken igenom, prutar man emel- lertid på det ena, utan att pruta på det andra. Man prutar på de 18 dagarnes öfning, men icke på de 30 procentens afskrifning. Skall man pruta, så bör det väl ske å ömse håll. Men att förfara på det nu ifrågasatta sättet måste få en föraktlig anstrykning inför landet, och en dylik uppfattning kan jag ej heller undgå att få. Man har talat om faran att framkalla inre fiender. Men just ett sådant be- slut, som Kammaren i afton sannolikt kommer att fatta, bidrager snar- rare dertill. Ty det kan icke nekas, att vi dermed gå att emot- taga en present, under det vi såsom gengäld derför pålägga andra mindre väl lottade samhällsklasser ökad värnpligt. Emot en dylik förebråelse hafva vi intet svar till ursäkt, utan måste slå ned ögonen.

Herr Krigsministern yttrade, att i fråga om dagaflöningen hade han icke velat intaga något derom i själfva värnpligtslagen. Det vore en budgets- och icke en lagfråga, men att till nästa Riksdag förslag i ämnet skulle framkomma. Men hade man velat se på ar- betarnes rätt, så hade man väl i själfva lagen kunnat inrycka, att de värnpligtige skulle under öfningarne uppbära någon dagaflöning, vare sig 50 öre, 75 öre eller 1 krona. Nu afspisas de blott med ett löfte, att förslag i sådan rigtning skall komma till nästa Riks- dag. Det är visserligen godt och väl, men jag fruktar att det icke är så synnerligen mycket att lita på. När regeringen framlade för- slag om 18 dagars ökade öfningar, så var det minimum i utbyte emot 30 procent afskrifning, men nu nöjer sig regeringen med två tredjedelar af hvad den begärt. Likaså är det möjligt, att Hans Excellens Statsministerns löfte om fixering af indelningsverkets bör- dor icke kommer till stånd.

*Ang. antagan
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)*

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

Med afseende på grundskatterna sker genom den ifrågavarande afskrifningen af 30 procent en motsvarande minskning i en viss skattebörd, men så är icke förhållandet med rustnings- och roteringsbördan, ty prestationerna der äro i afskrifningsplanen för många regementen eller båtsmanshåll upptagna till lägre värde än det verkliga, och afskrifningen blir sålunda med afseende å dem mera fiktiv än verklig, helst den ökade värnpligten väl kommer att fördyra knekt- och rotehållet.

Ett lagförslag om införande af bättre ordning bland beväringen skulle jag för min del gerna bifallit, ty, i likhet med en föregående talare, beklagar jag att de beväringsskyldige hafva tillfälle att slingra sig undan fullgörandet af sin första medborgerliga pligt. Men då lagförslaget i allt fall icke skall börja tillämpas förr än 1887, så vore väl ingen fara förenad med att afslå förslaget nu, på det att regeringen må kunna till nästa år äfven framkomma med förslag om dagaföring och fixering af rust- och rotehållsbördorna. Antages ett dylikt förslag 1886, kan det äfven börja tillämpas från och med år 1887. Här af vunnes också den fördelen, att man kunde närmare få klart för sig, hvad folket i landet vill i denna sak. Slutligen vill jag äfven anmärka, att vi icke hafva rätt klart för oss hvad regeringens framtida afsigt är med det föreliggande förslaget, om det blott är en anhållstation, hvartill vi nu kommit, eller om vi skola fortsätta vidare på den inslagna vägen. Derom upplyste oss icke Hans Excellens Statsministern.

Då jag därför, såsom sagdt, icke kan se någon våda med att uppskjuta frågans afgörande till 1886, hvarvid den då antagna lag i allt fall kan börja tillämpas den 1 Januari 1887, och jag för min del icke känner mig tilltalad af det köpslagande, som nu är i fråga, så anser jag mig med godt samvete kunna rösta afslag på det föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Häruti instämde Herr *Jakobsson*.

Herr *Fredenberg*: Ehuru jag är nästan viss om att en hvar af Kammarens ledamöter efter samvetsgrant öfvervägande redan fattat sitt beslut rörande nu föreliggande sammanjemkningsförslag till värnpligtslag, och att således denna diskussion, huru lång och grundlig den än är och varit, icke kommer att inverka på sakens utgång inom denna Kammare, har jag dock ansett mig böra begära ordet, därför att jag i offentlighetens intresse flere gånger här uttalat mig för öppen omröstning i Riksdagen och således nu, trogen denna min åsigt, önskar tillkännagifva de skäl, som bestämma mitt handlings-sätt i denna för fosterlandet viktiga angelägenhet.

För aderton år sedan yttrade Riksdagen i en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, bland annat, att landet ej med tillräckligt lugn kunde öfverlemna sig åt sin fredliga utveckling förrän vårt nationella oberoende och sjelfbestånd bättre betryggades genom ett

starkt försvar samt att vi borde söka närma oss detta genom ökad värnpligt. Att under den långa tid, som sedan dess förflutit, försvarsfrågan icke med ett enda steg närmat sig sin slutliga lösning i nu antydda riktning, är en bedröflig sanning, och i dag står Riksdagen åter inför denna fråga för att derpå gifva jakande eller nekande svar. Åt Kongl. Maj:ts i år framlagda förslag till ny värnpligtslag har jag, ehuru förslaget förutsatte ganska betydliga uppoffringar af statsverkets säkraste tillgång, sökt, hvad på mig ankommer, bereda framgång, därför att förslaget innebar ett ganska väsentligt stärkande af landets försvarskraft genom ökad antal beväringsskasser och ett ökad antal öfningsdagar för de båda yngsta. Som Kammarne emellertid derom fattat olika beslut, har Utskottet fått den svåra uppgiften att sammanjemka de stridiga åsigtorna, och ehuru jag erkänner villigt, att Utskottet samvetsgrant och ärligt sökt att komma till så godt resultat som möjligt, så kan det likväl icke förnekas att det lagförslag, som framgått ur sammanjemkningen, i försvarskraft är ganska betydligt underlägset det af Kongl. Maj:ts framlagda. Det är således icke underligt, om man står tveksam och bekymrad inför denna värnpligtslag, som kräfver lika stora uppoffringar af statsverket som Kongl. Maj:ts förslag, men likväl icke tillför landet hälften så stor valuta i afseende å dess försvar. Jag erkänner därför uppriktigt, att jag vid första genomläsningen af Utskottets sammanjemkningsförslag erfor en känsla, som talade för att jag borde med min röst bidra till dess förkastande; men vid närmare och samvetsgraun öfverläggning med mig sjelf har jag likväl, ehuru motvilligt, funnit, att det icke kan vara klokt och riktigt, ur försvarsfrågans egen synpunkt, att slå i hjel förslaget.

Jag kommer således att rösta för bifall till föreliggande förslag, dels därför att jag uppriktigt önskar, att försvarsfrågan vid denna riksdag må efter så mångåriga fruktlösa strider taga ett steg framåt till sin slutliga lösning, dels därför att detta förslag bringar reda och ordning i våra oordnade beväringförhållanden samt äfven genom tillkomsten af 1 beväringsskassa och 6 klasser landstorm icke så obetydligt stärker landets försvarskrafter, dels slutligen också därför att jag såsom stadsrepresentant nu vill i enlighet med föregående uttalanden i handling visa, att jag, då statsverkets tillgångar det medgifva, är villig att medverka till en skattelindring åt det betryckta jordbruket, under förhoppning att de stridiga åsikter, som så ofta söndrat stads- och landsortsrepresentanterna från hvarandra, skola allt mer och mer utjemnas och slutligen försvinna. Ser man saken från rätt sida, skola vi dock alla slutligen finna, att det är till ett gemensamt och för oss alla lika dyrbart mål, vi hafva att sträfva, nemligen fosterlandets sanna väl och bästa.

Herr Dahn: Jag har allt sedan Kammarne slojade den klausul, som Herr Sven Nilsson ville foga till denna lag, hvarigenom bördan af rust- och rotehålllet skulle för framtiden blifvit likställd med grund-

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

skattegifvarnes, tänkt att rösta för afslag å förslaget, men efter det meddelande, som Hans Excellens Statsministern i afton gjort, deri han accepterat Sven Nilssons förslag, hafva mina betänkligheter fallit, helst se'n Herr Krigsministern äfven tillkännagaf, att de värnpligtiga skulle för den ökade öfningstiden erhålla ersättning.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Herr Erickson i Bjersby: Jag har begärt ordet allenast för att öppet uttala min åsigt i den föreliggande frågan, eller att jag icke kan annat än rösta för afslag å Utskottets förslag. Jag vill icke upptaga Kammarens tid med att motivera denna åsigt, hvilket flere föregående, med mig lika tänkande talare gjort, men jag ber eder, mine herrar, vara öfvertygade, att jag icke röstar emot Utskottets förslag af obetänksamhet. Så godt jag kunnat, har jag dels genom tillgängliga handlingar och dels under diskussionen här i Kammaran sökt sätta mig in i dessa frågor, men jag har ändock icke kunnat komma till annan öfvertygelse deri än den jag erhöi, då jag vid riksdagens början genomläste de Kongl. propositionerna angående försvars- och grundskattefrågorna. Att döma af diskussionen här, tyckes det vara gifvet, att frågan går igenom, och må det då ske. Det kan ju vara möjligt att de farhågor, jag hyser för en fortgående nöjaktig lösning af dessa viktiga frågor, äro ogrundade. Må beslutet ske i en lycklig stund, och måtte de förhoppningar, flere talare här uttalat rörande en sådan fortgående lösning, gå i fullbordan. Nog tror jag att vi skulle derom hafva ett säkert hopp, om vi vore förvissade att få behålla den nuvarande regeringen, men vi veta icke huru länge detta kan komma att ske. Jag yrkar alltså afslag.

I detta anförande instämde Herrar *Petersson* i Eksebo och *Ekeborgh*.

Herr Aug. Petersson: Då öfverläggningen tyckes hafva tagit karakteren af en öppen omröstning, och många efter mig begärt ordet, skall jag icke säga många ord, utan, såsom en hvar kommer att göra vid denna sena timme, yttra mig så kort som möjligt för att dermed tillkännagifva min ställning till frågan.

Jag hörde ett par talare i förmiddags säga, att de icke kunde vara nöjde med den sammanjemkning Lag-Utskottet här gjort mellan Kamrarnes olika beslut. Jag var af samma åsigt, då jag först fick veta denna utgång i Utskottet, och beslöt mig för att rösta för afslag, enär jag tyckte, att det var icke riktigt honnett handladt att ej på öfligt sätt möta hvarandra på halfva vägen, hvilket kunnat ske genom att föreslå 9 dagar. Men sedan lagförslaget blifvit utdeladt och jag genomläst detsamma, fann jag, att jag icke kunde med min röst bidraga till frågans fall. Jag anser att förslaget har den fördelen, att försvaret, hvilket man så många riksdagar talat om att det behöfver förstärkas, verkligen, om detta förslag antages,

vinner en afsevärd förstärkning. Och dessutom komma genom Första Kammarens välvilliga tillmötesgående stora lindringar till del de under trycket af grundskatter samt rust- och rotehåll suckande hemmansegarne. Jag kommer därför att med min röst biträda detta Utskottets sammanjemkningsförslag, och yrkar bifall till detsamma.

*Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)*

Herr Nils Petersson: Då det nu föreliggande förslaget från Kongl. Maj:t framlemnades till Riksdagens behandling, var jag såsom vid flere föregående riksdagar fullt öfvertygad om, att anspråken i försvarsväg voro för stora för svenska folket att bära, och jag var därför fast besluten att yrka afslag å ifrågavarande förslag, men efter den behandling frågan sedermera fått, får jag erkänna att jag tycker, att man genom denna sammanjemkning kommit så långt, att man står på gränsen vid allt tillmötesgående, som egentligen kan fordras i denna fråga af den, som vill komma till en lösning af densamma. Jag tror således, att om något skall göras, måste man finna sig i saken sådan den är. Då jag alltid ansett anspråken för stora, har jag hittills, i den mån jag kunnat, afböjt dem, men vilja vi komma till något slut på dessa envist efterhängsna frågor och slippa dem, måste vi en gång se dem i ansigtet och söka få ett slut åtminstone för det närvarande. Det är en märkvärdig sammanjemkning Lag-Utskottet här gjort, och jag får för min del säga, att den är mera lycklig än någon jag förut sett. Ty om man gifvit akt på diskussionen i denna fråga, har man funnit ett det värsta kaos af olika meningar; den ene har velat ett, den andre ett annat. Vi stå nu på nollpunkten och måste taga parti för eller mot. Jag tror att denna sammanjemkning var en lycklig idé af Lag-Utskottet. Det har talats om öfningsdagarne, men jag får erkänna, att just bestämmelserna härutinnan varit en orsak för mig att yrka bifall till förslaget. Om man kommit med ett förslag om 8, 9 eller 10 dagar, men med bibehållande af andra uppbådet såsom reserv, och att tillämpningen skulle ske genast, skulle jag obetingadt yrkat afslag, emedan jag skulle ansett detta för brådstörtadt och för mycket begärdt. Men med det sammanjemkningsförslag, som nu skett, och de lindringar nu äro i fråga, tror jag att den, som vill frågornas lösning, måste låta sig nöja. Det har ju visats oss tillmötesgående både från Första Kammaren och från regeringen, som begärde dubbelt, men låtit sig nöja med hvad nu föreligger. Det visar att hvar och en nedsatt sina anspråk, och kunna vi icke då lösa frågorna, må de skylla sig sjelfva, som motarbetat saken. Jag har den öfvertygelsen, att vi skulle göra regeringen, Riksdagen och landet en tjänst med att göra slut på dessa evinnerliga strider, åtminstone så att man tager ett steg framåt. Jag har dermed icke velat säga, att jag är fullt belåten med förslaget sådant det föreligger. Jag har der vid lag precis samma betänkligheter, som åtskilliga af mina meningsfränder framhållit, men jag anser att man aldrig kan få allt hvad man önskar, och då eftergifter skett på den ena sidan, böra de också ske

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

på den andra. Vi hafva dessutom från statsrådsbänken fått tillfredsställande uttalanden beträffande de farhågor man hyst, att arbetarne ej skulle få sin skäligena afföring eller att de af Herr Sven Nilsson framställda anspråken på rustnings- och roteringsbesvärernas fixerande icke skulle blifva tillgodosedda, äfvensom i afseende på öfriga betänkligheter, som kunna förefinnas, och då tror jag att det visats tillmötesgående så väl från regeringen som från båda Kamrarne, hvilket är det enda sätt att komma till rätta med dessa frågor. Spänna vi bågen för högt, komma vi att förblifva i samma olyckliga läge fortfarande som hittills. Men om vi iakttaga ömsesidigt tillmötesgående och förtroende, tror jag att spådomen, att vi skola fastläsa allt sammans och icke komma vidare, ej skall hålla stånd, utan jag är öfvertygad om, att vi på det sättet skola vinna det mål vi eftersträfvat.

Det är på grund af dessa skäl som jag anhåller om bifall till det föreliggande förslaget.

Herr Gust. Ericsson: En talare, Herr Ivar Månsson på skånebänken, erinrade i dag, att de arbetande klasserna fått en skattelindring förlidet år genom nedsättning i de personliga afgifterna. Jag vet icke, huru han kan komma och anföra detta såsom något slags skäl i denna fråga, då hela saken gälde fattiga 40 öre, hvilken lindring äfven han fick åtnjuta icke blott för sin person utan äfven för sin hustru och sina tjenare. Talaren fäster stor uppmärksamhet på en obetydlig skattenedsättning på några få hundratusentals kronor, då alla skattskyldige få del deraf, men anser som en obetydlighet, då det är fråga om flera millioner till ensamt jordegare. Jag skulle vilja ställa den samvetsfrågan till de landtmän, som talat för det föreliggande förslaget, om de gjort det af patriotism och intresse för fosterlandets försvar eller af intresse för skattenedsättningen. För min enskilda del vågar jag hysa den meningen, att det är af den senare anledningen.

Många hafva uttalat som sin åsigt, att de farhågor man hyst blifvit lugnade genom de förklaringar, som afgifvits från regeringsbänken. För min del får jag bekänna, att jag icke blifvit lugnad genom dessa uttalanden, ty både Herr Statsministern och Herr Krigsministern yttrade, att de trodde tiden vara inne att taga ett viktigt steg för att sedan fortgå i samma riktning, tills frågorna blifvit lösta. Om så är, blir det icke fråga om en längre tids afskrifning af grundskatter, rustnings- och roteringskostnad vare sig på 33 eller 37 år såsom förut ifrågasatts, utan den torde successivt återkomma år efter år, till dess grundskatterna äro afskrifna och värnpligten ytterligare utsträckt, till icke nu anadt omfång.

Vice talmannen har frågat, hvad han skulle svara sina kommitenter, om han med sin röst skulle bidra till detta förslags fall. Jag tror att han med sin fyndiga uppfinning nog skulle hitta på två svar på samma fråga, men jag är ej viss på hvad han skulle svara, om man skulle fråga om han voterat för bifall af intresse för

fosterlandets försvar eller för skattefrågans och jordögareintressets skull. Jag tror snarare det senare. Skulle många och stora ord vara ett utmärkande drag på patriotisk fosterlandskärlek och uppoffring, tror jag knappast att någon i denna Kammare kan mäta sig med vice talmannen, så framt icke möjligen talaren på venersborgsbänken skulle göra honom äran stridig. Då jag begärt ordet, ämnar jag framställa yrkande på bifall till det förslag, som af Herr Danielson framlades förra gången frågan förevar. Herr Danielson har nu funnit detta nya förslag så förträffligt, att han frångått sitt förra yrkande, och det är därför jag nu vill upptaga detsamma och yrka bifall till det förslag, som förra gången blef af Andra Kammaren antaget. Vid samma tillfälle uppträdde Herr Danielson så tvärsäkert i militära frågor, att jag, för att begagna vice talmannens ord, måste fråga mig sjelf, hvilken jag mest borde tro, Herr Danielson eller krigsministern. Nu låter det deremot på annat sätt, och detta tror jag icke kan kallas att handla fullt konsekvent, att ena dagen yrka ett och den andra ett annat. Ty mig synes, att, om det förra gången hos Herr Danielson fans någon lust att sammanjemka, det redan då förelåg en reservation på 9 dagar, om hvilken reservations antagande han kunnat framställa yrkande. Men Herr Danielson gjorde det icke, förmodligen därför att han då ansåg lösepenningen för liten.

Jag får alltså, Herr Talman, anhålla om proposition på att Andra Kammaren må vidblifva sitt förra gången fattade beslut i denna paragraf.

Herr Wagenius: Herr Talman! Mine herrar! Jag bekänner, att denna nu föreliggande fråga orsakat mig rätt mycket bekymmer. Jag är nemligen en varm vän af vårt indelningsverk och vill för ingen del vara med om ett beslut, som skulle leda till upphäfvande af detsamma. Jag har därför måst göra mig den frågan: leder det nu föreliggande förslaget med nödvändighet till indelningsverkets upphäfvande eller kan det, äfven med den afskrifning, som nu är i fråga, ändock bibehållas? Å ena sidan säger man: detta förslag är första steget till upphäfvande af vår gamla, bepröfvade härordning; å andra sidan försäkrar man, att denna härordnings grundvalar ändock äro lika orubbade, om man nu antager det föreliggande förslaget. Då hufvudtanken i detta förslag är den att genom ökad öfning för vår beväring och införande af bättre ordning i beväringsinstitutionen i någon mån stärka vår försvarskraft, så kan jag icke finna, att indelningsverket derigenom är på något sätt hotadt. Jag tror äfven, att det icke heller kan blifva det, så länge svenska folket ännu icke har kommit till en allmän och bestämd öfvertygelse om, att den stam, som man skulle kunna sätta i stället för vår nuvarande, är så mycket bättre än det som vi hafva, att man för dess skull kan uppoffra detta. Möjligen skall man i framtiden få denna sak klarare för sig, men ännu står folket i tvenne skilda

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

läger: de som vilja behålla den stam, som vi hafva, och de som vilja utbyta den mot en annorlunda organiserad. Huru än denna fråga i framtiden kommer att lösas, så tror jag dock att tiden för denna lösning icke är inne ännu, och därför tror jag äfven att man kan bifalla de förslag, som föreligga så väl om afskrifningen som om den föreliggande värnpligtsfrågan, emedan jag ej tror att indelningsverket är deraf hotadt.

Betraktar jag nu gången af dessa frågors behandling ända sedan 1869, så finner jag, att försvarsfrågan hela tiden befunnit sig på ett sluttande plan och att vi nu befinna oss på en punkt, utför hvilken vi icke kunna låta det gå, om vi ej skola komma att stanna uti försvarsnihilismens osunda läge. Jag vill därför stanna här: jag vill antaga hvad som bjudes, för att vi måtte få en hållpunkt, ifrån hvilken det kan blifva oss möjligt att se oss omkring och komma öfverens om hvad som ytterligare kan göras för ett älskadt fosterlands sjelfständighet och frihet. Jag tror att detta skall blifva möjligt, om det lyckas oss att skaffa bort ifrån oss de svåraste anledningarna till söndringar och slitningar inom Riksdagen, och jag tror att antagandet af de förslag, som nu föreligga, skall väsentligt bidra till. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Med Herr Wagenius instämde Herr *Arhusiander*.

Herr Gudmundson: Jag har begärt ordet för att tillkännagifva, att jag kommer att rösta mot antagandet af förslaget. Jag skulle uraktlåtit att göra detta, derest icke ett yttrande hade fäljts, att det skulle fordras mod och möjligen kosta ens plats i representationen, om man komme hem och hade röstat på det sättet. Jag för min del hvarken vill eller kan göra mig skyldig till en sådan feghet och har därför velat uttala den åsigt jag i frågan hyser.

Herr Ericsson i Ahlberga: Herr Talman! Mine herrar! Det föreliggande lagförslaget har under diskussionen blifvit så grundligt behandladt och från alla synpunkter skärskådadt, att jag för min del ej skall vidare upptaga Kammarens tid, utan blott tillkännagifva min åsigt. Jag har sökt så godt jag kunnat sätta mig in i dessa frågor och kommit till det slut, att jag icke vågar att med min röst bidra till afslag, utan kommer att rösta för bifall.

Herr Talman! Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets föreliggande förslag.

Häruti instämde Herr *A. P. Lind*.

Herr And. Hansson: Jag vill endast bedja att få yrka bifall till det föreliggande förslaget.

Herr Johansson i Löfåsen: Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag kommer att yrka afslag.

Herr Joh. Ohlsson: Jag har under behandlingen af denna och dermed sammanhängande frågor hittills icke yttrat mig; jag anser mig därför nu böra gifva min ståndpunkt till kända, och den är sådan, att jag kommer att rösta för bifall till det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget. Då jag gör detta och vet att med detta bifall följer en afskrifning af 30 procent af grundskatterna och indelningsverket, så är jag nog lycklig att icke komma i strid med den mening, som jag förut omfattat allt sedan jag började något tänka i dessa ämnen och jag redan för många år tillbaka öppet uttalat till Stockholms valmän, nemligen att grundskatterna måste afskaffas. Skälet härför är icke det, som så ofta och så skarpt uttalats här i Kammaren, att grundskatterna skulle grunda sig på en orättvisa. Tvärt om, af allt hvad jag kunnat inhemta af författningar, afhandlingar och utredningar med mera i denna fråga har jag icke kunnat draga någon annan slutsats, än att dessa pålagor tillkommit i syfte att betrygga och gifva stadga åt vår modernäring. Jag tror icke heller att någon jordegare skulle önska tillbaka de förhållanden, som existerade innan dessa skatter blefvo bestämda och indelningsverket infördes. Nej, detta är icke mitt skäl; mina skäl äro helt andra, men för hvilka det dock skulle blifva allt för vidlyftigt att här redogöra nu, hvarför jag öfvergår till hufvudfrågan.

Det har blifvit sagdt, och äfven från stockholmsbänken har den meningen uttalats, att någon utveckling af vårt försvarsväsen icke vore behöffig samt att landet icke skulle kunna bära den börda, som dermed följer. I förra afseendet ber jag få erinra och vågar bestämdt påstå, att det öga ännu icke är skapadt eller det synglas slipadt, genom hvilket den eviga freden kan skymtas ens i fjerran. Det är ju naturligt, att hvarje rättsinnad menniska på vår bildningslinje och vår kulturståndpunkt måste önska och hoppas, att detta mål låge nära. Men förutsättningarna därför fattas och komma efter allt att döma att fattas under årtusenden, nemligen alla folks uppnående af samma kulturgrad på samma kulturlinje. För mig är det således alldeles klart, att vi måste vara betänkte på att utveckla vårt försvar i den mån förhållandena kräfva och medgifva. Huru långt man i detta hänseende bör gå, är något som jag, såsom icke varande fackman, naturligtvis ej vågar bestämma, men jag har dock härvid en auktoritet att stödja mig på, som här bör vara värd mycken tillit, och det är denna Kammares flertal. Senast år 1883 har detta flertal sagt, att bevärningen behöfver öfvas sextio dagar, och på samma gång har det sagt, att landet kan bära denna börda. Minoriteten har velat gå ännu längre. Således lär väl ingen, som inser att vi behöfva ett försvar, vilja påstå att vi gått för långt innan vi uppnått talet sextio. Nu är det fråga om blott 42 dagars öfningsstid och således långt ifrån den gräns, denna Kammare ansett för den rigtiga. Det synes mig också vara alldeles klart, att de fordringar, man ställer på en nutida man i ledet, göra det nödvän-

Ang. antagande af ny värnpligtslag.

(Forts.)

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

digd att vi lemna våra beväringssynglingar mera fackkunskap än de nu besitta. Ehuru jag, såsom jag redan sagt, alldeles är i saknad af fackinsigter, tror jag mig dock förstå så mycket, att, om våra beväringssynglingar, det vill säga våra barn, tjenare och arbetare, om, säger jag, vår beväringssynglingar icke får mera öfning än den nu har, skulle den, i händelse vi öfverraskades af ett fiendtligt infall, komma att föras som lam till offeraltaret. och jag tror icke att en öfvermåktig fiende skulle på något sätt blidkas af ett sådant blodsoffer. Det är således framför allt för den beväringsskyldiga ungdomens egen skull och till dess eget skydd jag är med om en utsträckning af beväringssynglingarna.

Jag kan dock icke lemna ordet från mig förr än jag i sammanhang härmed uttalat en förhoppning och en önskan, nemligen den förhoppningen att, i den mån vår beväringssynglingar utvecklas, det må ordnas så, att vägen till befälsplatserna blir å ena sidan lika gen och å andra sidan lika mödosam för hvar och en, som därför har håg och fallenhet.

Min upprigtiga önskan är, att denna Kammare skall arbeta på att infria sitt gifna löfte och sålunda föra den meningen till seger, att hvar och en, som fullgör sina medborgerliga pligter, också skall tillerkännas fulla medborgerliga rättigheter, utan afseende på förmögenhet. Under denna förhoppning och önskan instämmer jag i yrkandet om bifall.

Herr *Johansson* från Stockholm instämde i detta anförande.

Herr *Unger*: Jag vill endast öppet tillkännagifva, huru jag ämnar rösta, och i största korthet anföra de skäl, som för mig äro de bestämmande i denna fråga. Jag anser kompromissen vara ett öting, fördömligt både i moraliskt och finansiellt afseende, hvarjemte den visat sig icke kunna påskynda lösningen af de frågor, som den sammanbundit. Nu är jag öfvertygad, att om Utskottets förslag går igenom, komma vi att fortsätta på kompromissens väg och att kompromisstankarne skola ytterligare befästas. På detta skäl, bland andra, anhåller jag få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag.

Herrar *Jak. Erikson* och *Nyqvist* instämde med Herr *Unger*.

Herr *Grafström*: Jag ber att helt kort och godt få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall, och jag gör det så mycket hellre, då nu är bekant att Första Kammaren med stor majoritet antagit förslaget.

Med Herr *Grafström* förenade sig Herrar *von Friesen*, friherre *Fock*, *J. H. G. Fredholm* och *Wennérus*.

Herr Ljunggren: Jag är visserligen af den öfvertygelse, att beväringen behöfver mera öfning än den för närvarande åtnjuter, för att kunna uppfylla det ändamål, som med densamma afses; men jag har svårt att förlika mig med det sätt, hvarpå denna tillökning skulle komma att ske. För min del vill jag icke bidraga till ett riksdagsbeslut, som börjar med den bestämmelsen, att, mot det att en del af Sveriges inbyggare får efterskänkt vissa procent af grundskatterna, skola vi pålägga alla andra ett onus, utan att *de* få någon ersättning derför.

Ang. antagan
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

På grund häraf yrkar jag afslag på det framlagda förslaget.

Herr J. Rundbäck: Jag ber blott få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag å det framlagda förslaget.

Oaktadt jag på allt sätt sökt sätta mig in i frågan, kan jag icke finna, att det nu föreslagna sättet att lösa densamma är på minsta vis tillfredsställande. Trots de påtryckningar som gjorts, har icke från regeringens sida nämnts ett ord om, *i hvilken riktning* man sedan skulle gå. Man har påstått, att bifall till detta förslag skulle föra frågan ett steg framåt, men huru vida detta steg skulle ställas framåt och uppåt till Sveas värn eller nedåt förgängelsens dy, derom har ännu ingen upplysning lemnats. Då man förklarar, att grundskatterna äro en sekelgammal orättvisa, behöfver man icke stipulera några vilkor för att få bort dem, så vida det är sant att de äro en orättvisa. Ty rättvisan tål inga vilkor, och jag tror icke Riksdagen eller någon annan för att få fram rättvisan behöfver betala derför.

Detta har jag velat säga för att få lugn och ro. Kunna herrarne, som rösta för detta förslag, få, som de sagt, lugn och ro derigenom, så gerna för mig.

På dessa i korthet anförda skäl och de utförligare motiv, jag dels motions-, dels diskussionsvis förut framlagt, yrkar jag afslag.

Herr Sven Andreasson: Sedan Kongl. Maj:ts förslag nu undergått en så betydande förändring, kan jag icke finna annat, än att det är med fosterlandets sanna väl förenligt att bifalla detsamma. De förslag, som framlagts 1883 och föregående år, hafva varit betydligt mera betungande för landet, och jag har derför icke kunnat vara med om att antaga desamma. Men då detta är en början till lösningen af de stora frågorna, och då jag hoppas, att framtiden skall i högre grad tillgodose våra önsknings, röstar jag för bifall till det föreliggande förslaget.

Häruti instämde Herrar *Nilsson* i Råby och *Svenson* i Edum.

Herr Arnoldson: Jag ber blott att få tillkännagifva, att då jag anser ett bifall till förslaget lända till rikets skada, kommer jag att rösta för afslag.

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

Herr Sandwall: När jag för några dagar sedan yttrade mig i denna fråga, gjorde jag icke något yrkande och jag var då tveksam om jag skulle rösta för eller emot, men sedan nu den utsträckta värnpligten blifvit så betydligt reducerad, kommer jag att rösta för afslag, helst jag icke kan gilla det mynt, hvarmed denna utsträckta värnpligt skall köpas.

Herr Rydin: Jag ber blott att få tillkännagifva, att då nu Första Kammareu bifallit förslaget, och jag *icke* anser detsamma lända till rikets skada, så kommer jag att rösta bifall.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och vidblifvande af Kammarens förut angående § 1 uti ifrågavarande lagförslag fattade beslut. Herr Talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i punkten I af Utlåtandet N:o 56,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Lag-Utskottets ifrågavarande hemställan samt förklarar sig vidblifva sitt förut angående § 1 i förevarande lagförslag fattade beslut.

Omröstningen utföll med 126 Ja mot 83 Nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Emot Kammarens sålunda fattade beslut anmäldes reservation af Herr *Abr. Rundbäck*.

Punkterna II—VI.

Biföllos.

I *Punkten VII* hemställde Utskottet, att Kamrarne ville antaga af Utskottet föreslagen lydelse af §§ 18 och 19 i förevarande lagförslag.

Efter det denna punkt anmülts till föredragning, begärdes or- *Ang. anta*
det af *de af ny*
värnpligtsla

(Forts.)

Herr Sjöberg från Stockholm, som yttrade: Jag ber att i största ödmjukhet få hemställa, huru vida det må vara lämpligt och nödvändigt, att samtliga paragrafer i sin helhet uppläsas, då mig synes att stämningen i Kammaren af lätt förklarliga orsaker är sådan, att, så som det vill förefalla mig, icke någon af Kammarens ledamöter hör hvad som läses — och om det icke vid detta förhållande kunde låta sig göra att allenast uppläsa paragrafernas nummer.

Denna framställning bifölls, och blefvo, efter iakttagande af det sålunda beslutade föredragningssättet, så väl förevarande punkt som äfven *punkterna VIII—XV* af Kammaren bifallna.

I *punkten XVI*, hade Utskottet hemställt, att Kammaren måtte besluta, att i det nya lagförslaget skulle efter § 49 följa ytterligare 5 paragrafer med nummerföljd 50—54 äfvensom rubrik af lydelse Utskottet formulerat. Af de sålunda föreslagna paragraferna lydte § 53 sålunda:

Denna lag har icke tillämpning å invånarne på Gotland, utan skola desse tills vidare på förut öfifigt sätt fullgöra sina skyldigheter i afseende å öns försvar.

I afgifven reservation hade Herr *Anderson* i Tenhult yrkat, att paragraferna måtte erhålla följande tillägg: »samt icke heller å de af rikets öfrige inbyggare, som ega jordbruksfastighet och utgöra rust- och roteringsskyldighet derför, så ock deras barn och tjenstefolk.»

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Bokström: Då innebörden af § 53 i den nu föreslagna värnpligtslagen för den provins jag tillhör är af synnerligen stor vikt och betydelse, anhåller jag att få fästa Kammarens uppmärksamhet på detta förhållande.

Det gör ett egendomligt intryck att i ett lagförslag, som afser att bestämma en allmän medborgerlig skyldighet, sådan som värnpligten borde vara, och hvilken väl skulle vara lika för alla, utom för särskildt disqualificerade, finna en paragraf, hvilken såsom den ofvannämnda, från lagens bestämmelser helt och hållet undantager en af rikets provinser, nemligen provinsen Gotland.

Man skulle deri nästan finna anledning misstänka, att denna provins, ehuru den redan år 1645 efter sina många, vexlande och brokiga öden återförenades med sitt gamla moderland, ännu år 1885 icke hunnit blifva ett med detsamma, ännu icke hunnit blifva solidarisk med sina syskon i statsfamiljen, och att befolkningen i denna

Ang. antagan-
de af ny
värnpligtslag.
(Forts.)

provins således icke kunnat komma i åtnjutande af samma fri- och rättigheter som rikets öfriga invånare.

Detta skall nu, enligt hvad som upplyses, bero derpå, att den gotländska befolkningen genom en särskild konvention frivilligt åtagit sig en särskild värnpligt. Jag anhåller att något litet få uppehålla mig vid detta uttalande i statsrådsprotokollet. Den konvention, som deri åsyftas, ingicks år 1811 emellan vice landshöfdingen på Gotland å regeringens vägnar och ombud från de gotländska kommunerna. Såsom anledning till hela denna åtgärd från regeringens sida uppgafs i länskungörelsen 1809—1810 års Riksdags beslut om det så kallade förstärkningsmanskapets bildande, detta krigsmanskap som likväl, enligt Riksdagens uttryckliga och oförtydbara förbehåll, aldrig skulle få i fredstid till vapenöfning uppkallas, och man borde väl sålunda kunna tro, att meningen med hela saken var att gifva verkställighet åt detta Riksdagens beslut.

Om nu likväl meningen med denna konvention, som utgör ett mönster af dunkel och ofullständighet, varit att beväringen skulle kunna uppkallas så väl i *krigs-* som *fredstid*, var afslutandet af en sådan konvention från regeringens sida ett högst märkvärdigt sätt att verkställa Riksdagens beslut, då Riksdagens uttryckliga och tydliga vilkor beträffande tiden för förstärkningsmanskapets uppkallande derigenom lemnades å sido.

Var åter meningen den, att beväringen såsom annat förstärkningsmanskap endast i *krigstid* uppkallas till tjenstgöring, då bör den omständigheten, att Gotlands befolkning bejakat en *sådan* konvention, icke innebära ett medgifvande från dess sida till den fredstjenstgöring, som nationalbeväringen emellertid i mer än 70 år fått utgöra.

Härtill kommer ännu en annan viktig omständighet. År 1811 gälde vår nuvarande regeringsform, och den bestämmelse i vår nuvarande riksdagsordning, enligt hvilken det var Riksdag och regering, som egde besluta öfver krigsförfattningar, som hafva afseende på utom krigsstaten stående medborgare. De kommunalombud, som å gotländingarnes vägnar åtog sig den värnpligt, som i konventionen omförmäles, *hade sålunda år 1811 icke någon laglig behörighet att fatta ett sådant beslut*. De må hafva ingått hvilken öfverenskommelse de behagade å egna vägnar, men de kunde icke dertill lagligen förbinda någon annan, lika litet som de till en slik värnpligt kunde förbinda kommande generationer.

Enligt de officiella handlingarne skulle nu gotländingarne å länets landsbygd på antydtt sätt hafva med en enhällighet, som är nästan rörande, godkänt denna märkvärdiga konvention, och man får väl tro att de officiella handlingarne i denna del tala sanning. Men då bör man också sätta tro till de officiella handlingarnes vittnesbörd derom, att myndigheterna vid den gotländska beväringinstitutionens genomdrifvande icke försmådde att använda sådana medel som vilseledande uppgifter, hot och skymfliga förföljelser mot en del med-

borgare i Visby stad, hvilkas enda brott varit, att de i sin goda rätt och på goda skäl yttrat sig emot förenämnda vidunderliga konvention. Det kan vara skäl att ha detta i minnet, då det talas om att Gotlands befolkning frivilligt åtagit sig denna konvention.

Att emellertid en slik konvention kunde blifva upphöjd till rang, heder och värdighet af gällande lag för Gotland, deraf må 1812 års Riksdag och den regering, som då satt vid styret, hafva hela äran. Den paragraf i 1812 års värnpligtsförordning, som är ett motstycke till 53 § i denna lag, har under de 73 år den egt gällande kraft gjort rätt mycket *ondt*, och det icke endast i det hänseendet, att denna paragraf för Gotlands befolkning liksom för statsverket varit i ekonomiskt hänseende synnerligen dyrbar. Om det välmenta syftet med denna undantagsparagraf skulle hafva, om Gotland blifvit af en fiende anfallet, lättare och bättre ernåtts, än om denna paragraf aldrig funnits till, och i hvilket fall denna allmänna beväringinstitution skulle hafva varit äfven på Gotland tillämpad, det vågar jag, som ju icke är fackman, ej afgöra. Men man kan emellertid hafva god anledning att betvifla behovet och lämpligheten af ett sådant undantagsstadgande, då en framstående fackman, tillika militärbefälhafvare på Gotland under tio år och sålunda noga förtrogen med nationalbeväringens värde och brister, i ett till krigsstyrelsen för icke länge sedan afgifvet utlåtande såsom sin mening uttalat, att fastlandets beväringinstitution skulle för Gotland äfven ur militärisk synpunkt vara att föredraga framför den nuvarande gotländska nationalbeväringen.

Denna paragraf har gjort *ondt* deruti, att densamma faktiskt stält manskap och underbefäl vid nationalbeväringen i en oförtjent, förödmjukande undantagsställning i förhållande till rikets öfriga beväringstrupper. Oaktadt sin längre öfningstid har nationalbeväringen icke ansetts värdig att få det underhåll, den beklädnad och omvårdnad i öfrigt, som tillkomma landets öfriga beväring.

Denna paragraf har gjort *ondt* äfven derigenom, att densamma stält Gotlands befolkning så godt som utom lagens skydd i en så grannliga och den personliga friheten så nära berörande sak, som värnpligtens utgörande är. Då denna konvention, som ju är Gotlands beväringsslag, föga innehåller af hvad en beväringsslag bör innehålla, så hafva dess brister måst ersättas genom myndigheternas omsorger och påbud, hvilket medfört många svårigheter för myndigheterna, men också för Gotlands befolkning, som sålunda i detta hänseende varit helt och hållet beroende af myndigheternas godtfinnande.

Mot allt detta onda finnes enligt min tanke icke mer än ett tillförlitligt och osvikligt medel, och det är att denna paragraf, som för denna lag alls icke är någon prydnad, från densamma helt och hållet utplånas.

Det kan emellertid icke komma i fråga att vid detta tillfälle framställa något yrkande i sådan syftning, dels enär Första Kammaren utan meningsbyte redan godkänt denna paragraf och då Kammarens beslut i grundskattefrågan är beroende af att samstämmade

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

beslut fattas rörande beväringsslagen och dels äfven derfor att vi numera kunna hafva någon förhoppning om, att regeringen skall taga sig denna sak an. Jag har dock icke kunnat underlåta att med anledning af statsrådsprotokollets innehåll fästa Kammarens uppmärksamhet på denna för Gotlands befolkning viktiga undantagsbestämmelse, så att dess godkännande i dag icke må lägga något hinder i vägen för nämnda befolknings i den enklaste och naturligaste rättvisa grundade anspråk på att rätt snart varda denna föräldrade undantagsbestämmelse qvitt.

Med Herr Bokström instämde Herrar *Larsson* i Fole och *Willh. Carlson*.

Vidare yttrade:

Herr *Anderson* i Tenhult: Såsom herrarne se af min reservation, har jag till § 53 i detta utlåtande yrkat ett tillägg. Detta har jag gjort emedan jag ansett, att, så länge rust- och rotehållare utgöra sina enligt upprättade knektekontrakt åtagna skyldigheter, de äfven böra komma i åtnjutande af de rättigheter, som dessa kontrakt tillerkänna dem, synnerligast som de skyldigheter, de enligt dessa kontrakt hafva, stå dem ganska dyrt.

Då för icke många dagar sedan frågan om byggnad af kyrkor och prestgårdar var före, fästes så väl inom Utskottet som inom Kammarerna mycket stort afseende vid presterskapets privilegier, och då äfven rust- och rotehållare kunna anses hafva privilegier i det afseende jag nyss antydt, synes det mig, att de med rätta kunna göra anspråk på, att afseende fästes lika väl på deras privilegier som på andras.

Det kan nemligen icke vara med rätt och billighet förenadt, att jordbrukare och jordinnehafvare, som aflöna krigsmän, sjelfve skola ställas i ledet, då de enligt förenämnda kontrakt äro tillförsäkrade frihet derifrån, så länge de kontraherade skyldigheterna fullgöras.

Med anledning häraf anhåller jag få yrka bifall till min vid betänkandet fogade reservation.

Herr *Petersson* i Runtorp: Jag anser att de båda förre talarne hafva rätt uti och skäl för sina hvar för sig gjorda påståenden, men det lär icke under nuvarande förhållanden och vid denna sena timme i plenum vara skäl att göra yrkanden om något särskildt beslut. — Hvad angår den förste talarens ifrån gotlandsbänken yttrande, så tror jag att, efter hvad som i dag uttalats ifrån statsrådsbänken, hans önskan snart nog lär realiseras. Beträffande åter den senare talarens yrkande om bifall till sin vid denna paragraf gjorda reservation, så delar jag hans åsigtter så till vida, att det varit önskligt att i denna eller någon annan paragraf i denna lag

blifvit intaget något om den befrielse ifrån krigstjenst, som måste tillerkännas rust- och rotehållare, deras barn och tjenstefolk i enlighet med de kontrakt, som blifvit upprättade emellan staten och de enskilde rust- och rotehållarne. Men då det är min fulla öfvertygelse, att aldrig regeringen fordrar eller Riksdagen kommer att tillåta, att den soldattjenst, som inbegripes uti uppkallande af första uppbådet, enligt denna lag tillämpas annorlunda än efter de bestämmelser, som nämnda kontrakt innehålla, så anser jag att vid uttalandet till protokollet för närvarande må bero.

Ang. antagande af ny värnpligtslag.
(Forts.)

Herr Ahlström: Med anledning af Herr Johan Andersons yrkande ber jag få fästa Kammarens uppmärksamhet vid, att ett sådant yrkande omöjligt nu kan komma under pröfning. Det lagförslag, som här är i fråga, utgör en sammanjemkning mellan de olika beslut, som rörande värnpligtslagen blifvit af Kamrarne fattade. Utskottet, men detta allena, tillhör det att uppgöra förslag till sammanjemkning. Sedan sådan skett, lärer också endast Utskottets, men ej någon enskild reservants yrkande kunna upptagas till pröfning.

Herr Anderson i Tenhult: Oaktadt den invändning, som blifvit gjord, vidblifver jag mitt förra yrkande; men om hinder för dess framställande verkligen finnes, så vill jag endast hafva detta mitt yttrande i protokollet antecknad.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt Herr Talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, blef hvad Utskottet i denna punkt hemställt af Kammaren bifallet.

Likaledes godkändes Utskottets i utlåtandet gjorda slutliga hemställan.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 53, med anledning af väckt motion om Kongl. Maj:ts rätt att disponera besparingar å hufvudtitlarne;

N:o 54, i anledning af väckt motion angående nedsättning i den vissa hemman åliggande afgäld för upphörd arbetsskyldighet till Månstorps kungsgård;

N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss kronan tillhörig, för närvarande till gardesregementena upplåten mark i hufvudstaden, samt om beredande af nya kasern-etablissemang för Svea lifgarde och Andra lifgardet m. m.; och

N:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under Haga Kongl. lustslott lydande egendomen Frescati jemte lägenheten Gustafsborg.

Första Kammarens protokollsutdrag N:o 176, innefattande delgifning af Kammarens beslut öfver dess Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande (N:o 16), i anledning af väckt motion i fråga om kontroll öfver tillverkning af och handel med konstsmör;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 7 (i samlingen N:o 21), rörande väckt förslag om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att utverka bestämmelser rörande tillverkning, försändning af och handel med så kalladt konstsmör;

N:o 6 (i samlingen N:o 20), i anledning af väckt motion om skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t i syfte att bereda utvidgad rätt för enskilde att genom statens postinrättning få meddela sig med statens myndigheter; samt

N:o 8 (i samlingen N:o 22), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande utdelning vid riksdags början till dess ledamöter af Kommerskollegii berättelse om handel och sjöfart.

Kammaren beslöt, att dessa nu bordlagda ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 3.

Härefter lemnades ordet åt Herr vice Talmannen L. O. Larsson, som yttrade: Bland de ärenden, som nu första gången bordlagts, förekommer jemväl Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Utlåtande N:o 5, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken; men då Kammaren svårligen kan företaga detta ärende till afgörande förr än Riksdagens svar meddelats i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i 72 § Riksdagsordningen, så får jag hemställa, att Kammaren måtte besluta, att ofvanberörda ärende måtte få uppföras på föredragningslistan att förekomma till afgörande i det plenum, som inträffar näst efter det Riksdagens oförmälda svar i plenum plenorum å rikssalen öfverlemnats.

Med bifall till den af Herr vice Talmannen sålunda gjorda framställning, beslöt Kammaren, att Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtande N:o 5 skulle förekomma till afgörande i det plenum, som inträffade näst efter det Riksdagens svar angående ifråga-

varande grundlagsförändring i plenum plenorum å rikssalen till Kongl. Maj:t öfverlemnats.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades, i anseende till ett inom hans familj inträffadt dödsfall, Herr *C. M. Huss* under åtta dagar från och med den 13 dennes.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.
